

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi



YIL:40

SAYI:474

HAZİRAN 2017

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (S. Demirel Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa SEVER (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)

Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN (Erciyes Üniversitesi)

Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)

Yaşar ELDEN (Erciyes Üniversitesi)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

erciyesdergisi@myynet.com

alimgercel@myynet.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Din: İslâmdır, İslâm: Güzel Ahlaktır

Prof. Dr. Remzi KILIÇ.....1

Yılkı Atları (Şiir)

İbrahim ŞAŞMA.....3

Çile Sevinci-II (Şiir)

Önder ÇAĞIRAN.....3

Ayların Efendisi Ramazan Eğitim Ayıdır

Âlim GERÇEL.....4

Türk İslâm Âleminde Üç Aylar ve “Ramazan Algısı”

Gülşen BİLGEHAN.....8

Hakka Giden Yolda (Şiir)

Mehmet Fatih EROCAK.....10

Bayram Durbilmez'in “Turnalar” Şiiri ile

Türk Dünyası'na Ruhsal Bir Farkındalık

Mehmet BİLGEHAN.....11

Çanakkale Geçilmedi

Mehmet Şükrü BAŞ.....18

Sözcük Kargaşası

Yılmaz KARAHAN.....24

İtimat “Güvenmek Emin Olmaktır” (Şiir)

Tuncer SÖNMEZ.....24

Kinin Nefretin Pan Zehiri Sevgi ve Adalettir

Nurullah AYDIN.....25

Eli Şamil'den Çıldırılı Âşık İrfani'ye

Ali VÂHİT.....25

Ayşe “Peygâmbere Gülü” (Şiir)

Ali TÜRKASLAN.....32

Kalırsın (Şiir)

İbrahim SAĞIR.....32

Portakal Çiçeği Felsivali

Harika UFUK.....33

Allah'ın Kuluyum (Şiir)

Kâmil AKDOĞAN.....33

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayısı: 10 TL

Yıllık abone bedeli: 90 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 120 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro – 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı: Âlim Gerçel, 116866

Vakıfbank Kocasinan Şb. IBAN: TR590001500158007286226630

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.

Oymaağaç Mah. 5067. Sok. Nu.: 4-C Mobilyakent Kocasinan/KAYSERİ

Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54

www.gecityayinevi.com E-posta: gecitmatbaacilik@hotmail.com

YIL: 40 ★ SAYI: 474 ★ HAZİRAN, 2017

Din güzel ahlakıdır. “Allah katında din ancak İslâm’dır”. “**İnned dîne indâllâhi'l-İslâm** (Ali İmran suresi, 19. Ayet)” buyurulmaktadır. Yüce Allah, Kuran-ı Kerim’de, Hz. Muhammed (sav)’e hitap ederken: “**Ve inneke le alâ hulukın azîm**”; “Ey elçi sen büyük bir ahlak üzeresin (Kalem süresi 4. Ayet)”, buyurmuştur. Hz. Aişe annemize Hz. Muhammed’in ahlakı sorulduğu zaman; “O Kuran ahlakı üzereydi. Kim O’nun gibi olmak istiyorsa, Kuran-ı Kerim’i okumalıdır”, buyurmuştur. Müslüman kimse, ahlakı en güzel olandır. Kuran’ı hayatına rehber edendir. Bu da İman ve İbadet kurallarını bil fiil-bizzat yaşamakla mümkündür. İbadetlerin asıl maksadı kişiyi ahlaken olgun-kâmil kılmaktır. Yapılan ibadetler Müslümanın davranışlarını, ilişkilerini olumlu yönde etkilemelidir. Din ayrı, dindarlık ayrı, ahlak ayrıdır, demek asla doğru değildir. Hepsi iç içedir. Müslüman, elinden ve dilinden din kardeşinin zarar görmediği kimsedir. Bu hadisi unutmamak lazımdır. Hem namaz kılıp, hem yalan söyleyemeyiz. Hem haram yiyip, hem dindarlık yapılamaz. Hz. Muhammed (as): “Bizi aldatan bizden değildir”, “Müslüman hata yapabilir, ama yalan söyleyemez”, buyurmuştur.

Hünkâr Hacı Bektaşî Velî hazretleri; “Ne ararsan kendinde ara” diyerek evrensel bir daveti ortaya koymuştur. Bu İslâm’daki; “**Men arafe nefsehu fekat arafe Rabbehu** “Kendi nefsinin tanıyan kişi Rabbi’ni de tanı (el-Aclunî, Keşfu’l-Hafâ, 2, 262)”, hükmü ile açıklanabilir. Yine Baktaşî Velî; “İncinme incitme” hayat felsefesi ile insanların dostça ve barış içerisinde geçinmesini evrensel hitabıyla ortaya koymuştur. Bu durum Türk Milleti’nin birlik ve beraberliğine büyük katkı sağlayacaktır. Kişi her hangi bir cemaate yahut tarikata girmekle, dindar olduğunu, hemen cennete gireceğini, her türlü harama-günaha batsa da artık hidayete ermiş, sâlih bir kul olduğunu zannetmesin. “Her iyi ya da kötü davranışın karşılığı ahiret günü insanogluna sorulacaktır”. “Kim zerre miktarı şer, kimde zerre miktarı hayır yaptı ise, onun karşılığını tastamam alacaktır”. İman ettim, Müslüman oldum, demekle hiç bir şey bitmiyor, kişioglu yaptıklarından sorumludur.

Dindar olmak, ahlaklı olmaktır. Dindar olmak güvenilir olmaktır. Dindarlık içi-dışı bir dosdoğru bir kimse olmaktır. Burada İslamiyet’in özü ve özeti; Allah’ın kitabı Kuran-ı Kerim’e ve Allah’ın elçisi Hz. Muhammed’in Sünneti’ne ve İslâm’ın genel öğreti-

lerine uygun yaşamaktır. İçi başka dışı başka, toplum içinde dindar, fırsatını bulunca günahkâr ve sapkın bir hayat yaşanamaz. Müslüman dindar, ama ahlaksız olamaz. Belki günümüz Müslümanının temel sıkıntısı da budur. Müslüman kanaatkâr, affedicî, ihsan eden, ikram eden, kin tutmayan, bağışlayan, fedakâr ve çalışkan, temizliği, cömertliği şiar edinen insandır. Körü körüne hareket etmeyen, okuyan, araştıran, düşünen, kendini sorgulayan, sadece gerçeğin, doğrunun ve Hakk’ın peşinden giden insandır. Vazifesini en dürüst yapan kişidir. Bu temel öğretiler tamamıyla İslam kardeşliğine ve insan haklarına uygun özelliklerdir. Bu gerçekler dikkate alınırsa, Türk toplumunda birleştirici ve kaynaştırıcı büyük bir etkisi olacaktır.

Güzel ahlak, Anadolu’da yüzyıllar boyu iyi idrak edilmiştir. Türk halkının kökleri bir, kültürü bir, dili bir, tarihi bir, aile gelenekleri bir, örf ve âdetleri bir ve bütündür. Birlik ve beraberliğimizi tarih boyunca huzur ve güven içerisinde dayanışma ve yardımlaşma ile devam ettirmişizdir. Daha güçlü bir şekilde devam ettirmeliyiz. Kökü dışarıda olan her türlü anlayış ve yaklaşımdan şuurdu bir şekilde uzak durmalıyız. Bizim kültürümüz ve medeniyetimiz, insanlığa örnek olacak kadar üstün ve aydınlıktır. Kelime-i Tevhid’i en güçlü ve yorumsuz bir şekilde net ve açık olarak, insanlığın dünya ve ahirette kurtuluş reçetesi olarak görmek gerekir. Bid’at ve hurafe karışmış bir din anlayışı doğru değildir.

Türk Milleti, İslâmiyet’i 1250 seneden bu tarafa kabul etmiş, necip bir millettir. O’nu en içten ve samimi, dosdoğru anlamış ve yorumlamıştır. Ebu Hanife, İmam Maturidî, Buharî, İmam Tirmizî, Serahsî, Zemahşerî, Farabî, Mahmut Kaşgarî, Yusuf Has Hacip, Ahmet Yesevî... gibi büyük şahsiyetler, Türk Milleti’nin ve İslâmiyet’in aydınlık meş’aleleridir. Din toplumsal-sosyal hayatımızda önemli bir etken ve temel unsur haline gelmiştir. Günümüzde bunu fırsat bilenler dini; dindarlık, daha iyi Müslümanlık adı altında tahrif etmeye çalışıyorlar. Bunların kökleri dışarıdadır. Vatikan Kilisesi, İngiliz Kraliyeti, Siyonist ve Mason cemiyetleri ve Evangelist felsefeyle yönetilen Amerika gibi yapılar, sureti Hak’tan gözükken gizli cemiyetler yolu ile sözüm ona modern bir İslam anlayışı projeleri ile gerçek İslâm’ı yok etmek çabasındalar. Müslümanların okuyup araştırmayan cehalet yapısı ve biat kültürü bunların işine gelmektedir. “Biz Türk’üz-Oğuzuz bid’at ve hurafe nedir

bilmeyiz, saf itikatlı pâk Müslümanlarız”, diyen Sultan Alparslan’ı daima hatırdan çıkarmayalım. Atalarımızın emaneti olan manevi değerlerimizi nesilden nesile yaşayarak koruyalım.

Güzel ahlakın icabı; insanları, Hz. Muhammed gibi, “Bir tek olan Allah’a kulluk yapmaya” çağırarak, toplumun huzur ve barış içerisinde yaşamasını sağlamaktır. Allah’a şirk koşmak, yani O’na ortaklar kılmak büyük günahdır ve insanı küfre götürür. Asla şirk ve riyâ Müslümanın hayatında olmamalıdır. Kuran’da ifade edildiği gibi; **“Ve en leyse lil insâni illâ mâ seâ, Ve enne sa’yehu sevfe yurâ”**; “İnsan için çalıştığından başkası yoktur, ve çalıştığı emeği-amelinin karşılığı O’na tas tamam verilecektir .(Necm Suresi, 39-40. Ayetler)”. Burada bizzat kulluk, çalışma ve güzel amel-gayret kullardan istenmektedir. Kuran’da; **“Lâ tezîrû vâziratun vizra uhrâ”** ayeti; “Hiçbir suçlunun suçu-günahı bir başkasına yüklenmeyecektir (Fatır suresi, 18. Ayet)”, hükmü bulunmaktadır. Bu ilahi ve evrensel davetler herkes için ve her zaman inananları, Müslümanları bağlayıcı hususlardır. Kul’a (İnsan’a) kulluk, Allah’a şirk koşmak, İslam dininde ve Hz. Muhammed’in Şeriatı’nda yoktur. Pe ki, günümüz Müslümanlarında, bid’at, hurâfe ve dalâlet dolu bir anlayış ve yaşantı nereden ortaya çıktı? Sahte cemaat ve tarikatlar, bugün İslam adına dindarlık adına cehalet dolu anlayış ve uygulamalar içerisinde ve bu dinin açıkça istismârıdır.

Müslüman, samimi-ihlaslı mümindir. Sadece Allah’a kulluk eder, karşılığını O’dan bekler. Allah’tan korkar, başka da hiç kimseden korkmaz ve çekinmez. Dünya-Kâinat’ın hâkimiyeti ve idaresi, O’nundur. Rahman Sûresi’ndeki ayet çok açıktır. **“Küllü men aleyhâ fân Ve yebgâ vehu Rabbike zül Celâli vel-İkram”**, “Her şey yok olacaktır, Bâki olan Celal ve İkrâm sahibi olan Rabbindir (Rahman sûresi, 26-27.ayetler)”. Buna rağmen Müslüman, korkak, dalkavuk, teslimiyetçi ve kula kulluk yapan bir kişi olamaz. Tâbi ki, en büyük düşmanımız; cehalet, korkaklık, menfaat ve beklentilerimizdir. Bu kısacık fâni hayat için bu rezillîğe onursuzluğa değer mi? Bir Acem atasözü: “Şah’a şahlık, gedâya (fakire) gedâlık (fakirlik) yararır” demektedir. Biz kulluğumuzu riyasız, hilafsız, ihlas ile yapalım. Yüce Allah (cc) her şeye Kâdir’dir. “Din gününün (Kıyamet günü) sahibi O’dur. “O’na Kulluk eder O’ndan yardım isteriz” Fatihâ’da bu ayetleri, günde kırk rekât namazda ne diye tekrarlayıp duruyoruz, bir düşünelim ve gereğini yapalım.

İslam’ı asırlardır yaşayarak ve değiştirmeden, nasıl günümüze kadar getirmiş isek, yine öyle samimiyetle

devam ettirmeliyiz. Çoğu İslam’ın özünden uzak merkezler tarafından, güya yeni din anlayışı, modernleştirme çabası, çağa göre dini yorumlamak gerekir mantığı, içerisinde din değiştirilmek isteniyor. Bir’de günümüzde İslamiyet ve dinî yaşayış tamamen şekli-yüzeysel hale getirilmek isteniyor. Yine maksatlı çevreler, âdeta dini, din olmaktan çıkarmışlardır. Her şeyi, şekil ve ritüellerden, görüntü ve riyakâr davranışlardan oluşan bir Müslümanlık ortaya koymuşlardır. Dinî içerikli Televizyon programlarından tutun, her yerde bir gösteriş, dindarlığın içini boşaltma çabası, riyakârlık ve sahte dindarlık, belediye kültür programları ve tiyatral gösteriler dâhil, içi boş, göz boyamaya ve halkı kandırmaya yönelik çabalar ver tutarsız bir muhafazakârlık almış başını gidiyor. Söyleşiler-konferanslar, paneller, şiir dinletileri, hatta sözde bilimsel yayınlar ve toplantılar... Gençliğimizi ve halkımızı din ve dindarlık adına bunaltıyorlar ve perişan ediyorlar. O’ndan sonra birileri çıkıp: “bu din benim dinim değil” diyor. Öteki “Allah ile aldatmak”, diğeri “Allah’sız Müslümanlık” diye kitaplar yazıyorlar. Bir de gücü, yetkiyi, basını ele geçirmiş olanlar, istediğini yapıyor. Hayatımızın çoğu reklamlar ve sanal âlemde geçip, tükeniyor. Toplum sürekli saldırı ve güdülenme içerisinde akıp gidiyor. Aile boşanmaları, dağılan yuvalar, birilerinin insafına bırakılan çocuklar ve gençler, kaybolan fertler ve nesiller derin acılarımızdır.

Müslümanların sosyal hayatlarına, komşuluk ilişkilerine, alış-verişlerine, akrabalık münasebetlerine bir bakmak yeterlidir. Zamanımızda, yalan rayiç, faiz, ihtikâr (haksız kazanç)-karaborsacılık, kul hakkı yeme, rüşvet verme, torpil yaptırma, iftira atma, gıybet etme hayatının her alanına sinmiştir. Ayrıca, gösteriş için cemaat veya tarikat mensubu olmak veya gözükmek, güç ve güçlüye tapınmak, dalkavukluk ve yağcılık, ihanet, hemen kişiyi arkasından satmak, fırsatçılık ticaretin altın kuralı olmuştur. Güya bunlar krizi fırsata çevirme, kâfirle işbirliği yapma gibi sıradan bir şeyler... Ancak bunların hepsi büyük günahlardır. Daha neler neler? İşte bizim Müslümanlığımızın zamanımızdaki hâli ne yazık bunlardan ibarettir. Bunu ne mübarek günler, ne geceler, ne aylar ve ne de yıllar bir türlü değiştiremiyor. Nasıl bir hastalıklar bataklığına düştüğümüz çok aşikârdır.

İslam Dini; şahıslara, guruplara, şeyhlere, âlimlere, cemaatlara, tarikatlara veya partilere gelmiş, gönderilmiş bir din değildir. Bütün toplumlara-milletlere, zamanlara - çağlara, coğrafyalara-vatanlara, yeryüzüne gönderilmiş bütün insanlığı muhatap alan cihanşümul, ilahi bir

davettir. O kimseye ait ya da mahsus değildir. Kimseye tapulu veya kapalı değildir. O'na iman eden ve O'na göre amel eden; şahıslar ve milletler kurtulur, yükselir, huzurlu ve mutlu olurlar. Terk edenler, yüz çevirenler ve istismar edenler; sürünürler, helak olurlar, bir birlerini yer bitirirler. Kimse onları dünya ve ahiret rezilliğinden kurtaramazlar. Güzel ahlak bu mudur? İslam ahlakı bu mudur? Dindarlık, bizim yaşantımız ve yaptığımız işler midir? Kul hakkı ve haram dolu servetler câiz midir? Müslümanlar bu cehalet ve yozlaşma ile nereye doğru gidiyorlar? İçi boşaltılmış bir din, dünyevileşmiş bir Müslümanlık, Hıristiyanlık gibi, bir İslam anlayışı ile biz nereye gidiyoruz? Allah korusun. Sahi biz cennetlik miyiz? İnşallah-eyvallah. İçi-dışı bir Müslüman olmak, düşünmek ve yalnızca Allah'a kulluk yapmak, ne güzel bir şeydir.



YILKI ATLARI

Ben sürdüm toprakları, kaç değirmen döndürdüm.
Yük çektim su taşıdım, yangınları söndürdüm.
Acı tatlı haberi, elçi oldum sırtlandım.
Cenk meydanlarını ben, sila diye yurtlandım.
Fatih'in sırdaşıydım, Süleyman'ın kalesi.
Kardeşten yakın idim, bilen böyle bilesi.
Evliya Çelebi'nin kadim dostu kimdi hep?
Yadigârdır sırtımda, bir katrelik mürekkep
Zaloğlu Rüstem'e Rahş, ona namustum ardım.
Bolu Beyi'ne Köroğlu, baş kaldırırken vardım.
Yağız, doru değil mi Türk'ün mukaddesatı?
Hani vazgeçilmeziydi, tarih boyunca atı.
Cenk meydanda ölmek kısrakların gayesi.
Ömrüm doru atların, en hazin hikâyesi.
Yeri mi yurdu muydu terk ederek vuruşun.
Vakti gelecek âdem, sana hesap soruşun.
Raksımadır bu alkış, cümle kırlangıçların.
Seremonisi olur, yeni başlangıçların.
Oysa âdeme yakın, dağlara ben ıraktım.
Kaç asır bu yeleyi, rüzgârlara bıraktım.
İnsana aidiyet kokuyorken her yanım.
Özgürlüğün tutsağı, dağlarda gardıyanım.
Dağları ilmek ilmek benim dokuduğum var.
Rüzgârın karşısında meydan okuduğum var.
Hırçından da hırçınım, vahşiden de vahşiyim.
Sessizliğin şahidi, ben asil bir kişiyim.
Yanlız zamanda gelen özgürlüğe ne diyem?
Sürgün fermanı imiş, efendimden hediyem.

Ne garip acımıyor, toynaklarım kanıyor.
Yüreğim âdemce bir ihanete yanıyor.
İnsandan kaçışımdır, ona hesap soruşum.
Taviz kabul etmiyor benim vakur duruşum.
Merhamet sahibidir, üstüm örter kar benim.
Kurtlar ile dalaşta hüsranlığım var benim.
Yazın çoban çeşmesi lal kesilse inatla;
Güvercinler su taşır, yorgun iki kanatla.
Dağlar beni emzirdi, kekik ile beledi.
Türlü derdimi alıp kalburundaeledi.
Bayburt'ta cirit adım, mızrakla yarışırım.
Zihni söyler sözünü, hasmımla barışırım.
Ben rüzgârın oğluyum, bu dağların kızıyım.
Şaha kalkışım feryat, ben bir içli sızıyım.
Düşürmediğim sancak, bayrak olur kuyruğum.
Uygur'um Oğuz'um ben, Osman Bey'den uyuğum.
Bir fermana hasretim, Bedirce bir çağrıya.
Bir zafer merhem olur bu bendeki ağrıya.
Asaletin yerini, altın yular tutmaz ki.
Bize öğretilen bu, atlar yere yatmaz ki.
Ses verin yüce dağlar kutlu mazim nerede?
Ben bir yılki atıyım, Battal Gazi'm nerede?
Fatihçe bir çağrıyı gün olur duyar isem;
Başımı dost yoluna gelirim koyar isem.
Fatih'in mührü bana meşin kırbacın izi.
Türkün bir cengi varsa bu dağlar tutmaz bizi.

İbrahim ŞAŞMA



ÇİLE SEVİNCİ-2

Çile çeken ağlamaz.
Bülbül, zâr etmek niye?
Şimdi çile sevinci
En bulunmaz hediye.
Âh vâh yara bağlamaz.
Nedir sende bu telâş?
Özden akarsa inci
Gözün gönlüne sırdaş.
Akmayan su çağlamaz.
Bülbül, boşa zâr etme.
Çile sevincin yoksa
Ehl-i derdi inletme.

Önder ÇAĞIRAN

Ramazân ayı, insanlara rehber olarak olan, onlara doğru yolu tavsiye eden, hakkı batıldan ayırmanın metotlarını öğreten ve bunlar için en açık delilleri ihtiva eden en büyük mucize Kur'an'ın indirildiği aydır. Ramazan aynı zaman sürprizler ayıdır. Dünyamıza nazlı bir misafir gibi gelen mağfîret ayının sürprizlerini dünyada hissedemezsek de âhirette mutlaka göreceğiz.

Ramazân kelimesi, yeryüzünü temizleyen yağmur, güneşin şiddetli sıcaklığı kılıcın ucunun keskinleştirilmesi gibi anlamlara gelir. Bu mana ile Ramazan ayı ve orucun işlevsel neticesi anlatılmaktadır. Ramazan ayı kişiyi günahlardan temizler, günahları eritir. Elmalılı Hamdi Yazır: “Ramazan kelimesi Allah Teâlâ'nın güzel isimlerinden birisidir, onun için Ramazan ayı ‘Allah ayı’, ‘Şehrullah’, ‘Şehrulahlî'l-Muazzam’” diye tarif edilmektedir. Bu nedenle Ramazan ayı ayların efendisidir. Ramazan Kur'an- Kerim'de adı geçen tek aydır.

Allah'a inancımızın temelinde, Şura suresi 11. Ayette buyrulduğu gibi ‘**leyse ke mislihî şey'un**’ “onun benzeri/misali bir şey yoktur (Şura suresi 11. Ayet.) , yani bizim için Allah'ın eşi, ortağı ve benzeri yoktur. Allah'ın Ramazan ayında bize farz kıldığı “Oruç” da diğer ibadetlerle karşılaştırıldığında farklılığını, benzersizliğini ortaya koyar.

“Oruç, kişinin kendisini yeme, içme, cinsi münasebet gibi beşeri ihtiyaçlardan kendini uzak tutması, tenzin etmesi ve bu yöndeki beşeri faaliyetlerden de uzaklaşmak anlamına geldiği için “tutmak” anlamına gelen bir kelimedir. Oruç ibadetiyle beşeri olanın terkedilmesiyle Rabbine yakınlık, yaklaşma gerçekleşir. Nitekim Kur'anı Kerim'de Allah Bakara süresi 115. Ayette: “**Şehru ramadânellezî unzile fihil kur'ânu huden lin nâsi ve beyyinâtin minel hudâ vel furkân (furkâni), fe men şehide minkumuş şehra fel yesumh (yesumhu), ve men kâne marîdan ev alâ seferin fe iddetun min eyyâmin uhar (uhara) yurîdullâhu bikumul**

yusra ve lâ yurîdu bikumul usra, ve li tukmilül iddete ve li tukebbirüllâhe alâ mâ hedâkum ve leallekum teşkurûn (teşkurûne).” “(O sayılı günler), insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği Ramazan ayıdır. Öyle ise içinizden kim bu aya ulaşırsa, onu oruçla geçirsün. Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah, size kolaylık diler, zorluk dilemez. Bu da sayıyı tamamlamanız ve hidayete ulaştırmasına karşılık Allah'ı yüceltmeniz ve şükretmeniz içindir. (Bakara süresi, 115. Ayet.)’ buyurmaktadır.

Oruç lisani zikir, kalbi zikir ve bedeni zikir dediğimiz üç zikir hali ile Allah'a ibadetle yönelme, yakınlık, yaklaşma söz konusudur. Bu nedenle “oruç” ibadetiyle oruçlu Allah'a, Allah'ta oruçluya yaklaşması ile sonuçlanan bir hal husule gelir. Peygamber efendimiz şu hadiste Allah'ın “Oruç bana aittir ve orucun mükafatını ben veririm.” Buyurduğunu insanlara bildirirken bu halden bahsetmektedir. Orucun Allah'a ait olması, onun için yapılan bir ibadet olması beşeri eylemlerin terk edilmesiyle oruçlunun ilahî özelliklere yaklaşması ile ilgilidir.

Oruç kendinden geçerek, nefsinin, nefsanî özelliklerini terk ederek açlığı tecrübe ile beşeri terk etme tecrübesi yaşayarak arasına eşyayla, diğer insanlarla ve varlıklarla beraber bizzat Allah ile ayne'l yakın, ilme'l yakın, haka'l yakın mertebelerine vasıl olmaktadır. **Oruç** kendinden geçerek “ölmeden ölme halini” tecrübe ederek yeniden diriş ve varoluş yolculuğunu önceden idrak etmenin öğrenildiği bir eğitim yolculuğudur. **Oruç** biliş, oluş, diriliş, arınış yolculuğudur.

Ramazanda sadece insan değil bütün beşeri varlıklar kendi lisân-ı halleriyle oruç tutarak bu hali yaşarlar. Bu nedenle Ramazan ayı insanı ve diğer varlıkları dirilen, arındıran bir özelliğe sahiptir. Üç

aylarda sırasıyla yaşanan hallerle berattan sonra bir arınış ve yeniden dirilişle her insan için hayata yeni bir başlangıca sebep olur. İnsanoğlu ömrü boyunca her yıl tekrarlanan oruç ibadetiyle çok katmanlı, çok boyutlu ve çok sonuçlu bir yolculuğa dönüşerek insan hayatının ezelden ebede akışını sembolize eder.

Oruç varoluş ve diriliş coğrafyasına çıkılan derunî bir keşif ve mukâşefe yolculuğudur. **Oruç** nefisle mücadele için büyük cihada doğru bir kanat çırpma ibadetidir. Oruç nefis putlarını, kalbin meylettği Allah'tan gayrı ilahları birer bire devirdiğimiz, kırdığımız, parçaladığımız nefsimizle savaş etme halidir. İnsan oruçla nefsiyle savaşarak alpliğin, erenliğin kazanıldığı ilk aşamadır. **Oruç** insanı nefisine hakan kılan bir ibadettir. **Oruç** insanı olduran, nefsiyle mücadele ederek olgunlaştıran, insanı insan kılan çok katmanlı bir ibadettir. **Oruç** diline, beline, eline yani nefisine sahip çıkarak nefis-i emareden nefis-i mutmaine doğru aşama aşama, katman katman çıkılan bir yolculuktur. **Oruç** dilini yutarak, fiziki bedeni ihtiyaçlarından uzak tutarak sınırları aşma, semada bir kavis çizerek gözün görmediği coğrafyalara ulaşma, mukâşefeye, keşfe çıkılan bir eğitim ibadettir.

Oruç ibadeti üç aşamalıdır. Birincisi avam, ikincisi dil, üçüncüsü kalp orucudur. Avam orucu geçici zevklerin, hazların orucudur, avam orucu tutan beden orucu tutmuş demektir. Yeme, içme ve cinsel münasebetten uzak durakla yetinmektir. Bu oruç insanı olduran, nefsiyle mücadeleyi öğreten ve insan belli bir mesafeyi aldirmaya çalışan oruçtur. İkinci oruç güzergahı havass orucu yolculuğudur. Havass dilini tutarak bu orucu tutar. Havass orucu insana fizik sınırlarını aşır bir yolculuktur. İnsan semada bir kavis çizerek ruh okunu hedefine ulaştırır. Havass orucu insana olgunlaşma merhalelerini ve hedeflerini öğretir. Üçüncü oruç, ehassül-havass'ın kalp orucudur. İnsanın gözün görmediği mesafeler ulaşması öğreten bir yolculuktur. Havassü'l havass'ın kalp orucu mukâşefeye çift yönlü keşfe çıkılan yolculuktur. Mukâşefe, eşyayı, hadiseyi, varlığı, semayı ve yaratıcıyı kalp gözü ile görmektir. Mukâşefe, insana sırların açılmasıdır. Mukâşafa, Cenab-ı Hakk'ın zât ve sıfatla-

rına ve sâir sırlarına vukufiyettir. Bu mertebedeki oruç insanı ilahî olanla buluşturma yolculuğudur. İnsanı derunî, semavi bir aşamadaki akademinin kapısına ulaştırır. Her insan nefesince, nefesi yettiğince varılan bir mertebedir.

Ramazan "ben (ego)" duygusunun önüne bir set çekerek yaratıcı iradenin bir parçası olduğumuzu idrak ediş ayıdır. Kendimizi idrak ederek yaratılış formatına dönüş ayıdır. Ramazan insanın eğitim mevsimidir. Ramazan "oruç" ile dünyadan "hicret" modeli ayrılarak Allah'a yakınlaşma, yakınlık kurma coğrafyasını tanımamızı sağlayan bir idrak ayıdır.

Oruç görünüşten gerçeğe, körlükten görmeye suretten hakikate, lafızdan manaya, sahteden sahi-ciye, insanı zulümata sürükleyen şeytandan, insanı nura aydınlığa çağıran Allemlerin Rabbine yönelik öğretisidir. **Oruç** benlikten öze, bedenden ruha yürüyüş, dış dünyadan iç dünyaya hicret ederek kalp kâbesinin putları temizleme yolculuğudur. Zahirden batına, kabuktan öze, kendinden merkeze yönelme yolculuğudur. **Oruç** bedenini, benliğini, zaafalarını, iğvalarını idrak ederek kontrol altına alma becerisi kazanma eğitimidir. **Oruç** görmediğimiz bir boyutta çıkılan katmanlı üniversitedir.

Oruç Kur'an'ın vahyedildiği Ramazan ayında Kur'anî bir algıyla varlığı algılamanın fakültesidir. **Oruç** ötekilerin dayatmasından kurtularak ilahî sese yönelerek körlükten kurtuluştur. Oruç Kur'an'ın diliyle **tefekür** (düşünme), **tefakkuh** (gül gibi açılma), **taakkul** (akıl erdirmeye, yürütme), **tedebbür** (bir şeyin sonunu düşünme) ve **tezekkür** (zikretme, hafızadaki bilgileri hatırlama) haliyle Kur'an'ın nasıl hayata geçirileceğinin vasat ve vasita olmaksızın akıl sahiplerine nasıl hitap ettiğini öğretilmiş akademik bir yolculuktur.

Oruç Ramazan ayında dünyevî olandan keddine, kendi benine, bedeninden ruhuna açılarak orada ilahî güçle buluşma, dirilme, kendine gelme, insan olma ve bu sayede nefisine teslim olmak yerine nefisini teslim alma cihâttır. Ramazan ve Oruç bu cihattan başarı ile çıkan insanı yücelterek yücelerin yücesine ileten, yönlendiren muazzez bir mertebeye ulaştırır. Ramazan ve oruç insana nefisini fethetme metotlarını idrak ettirir. Ramazan ve

oruç peygamberi bir şuurla kendini var ediş, ilahî şuurla donanarak kendini var kılıştır. Ramazan ve oruç insanın peygamberi bir şuurla yoğrularak vecde gelişi, coşup taşması, kendini aşarak Allah'a yakınlık yaşaması halinin tecrübe yolculuğudur. İnsanın kendini, vicdanını vecdi kaşfadip fethettiği bir diriliş halidir.

Ramazan ve orucun toplumsal yönüne gelince, Ramazan muazzam mahya ve kandil nümayişi ile şehirlere, semtlere Türk İslam mührünü vurarak onlara kimlik kazandıran bir aydır. Yahya Kemal'in ifadesiyle, "Ramazan bir şehriyadır. Çörekli, börekli, davullu, dümbelekli, meddahlı, Karagözlü, kahveli, nargileli, şuruplu, şerbetli, emberli, hacıyağlı, kandilli, kağıt fenerli bir şehriyâr."

Ramazan cetlerimiz, an'anelerimizi idrak ayıdır. Ramazan cetlerimiz kadar Müslüman olduğumuzu kemiklerine kadar hissettiğimiz **şehrayindir** (şenlenmiş şehir). Onlar kadar Müslüman, onlar kadar dirayetli, onlar kadar Allah'ın dinine sahip, onlar kadar hararetle olursak bu mübarek ay her sene yeniden dirilecek, katmanlı bir şehriyân haline gelecektir.

Ramazan Türk ve İslâm âleminin halklarını kucaklayan dinî bir vecibedir (borç). Bin yıldan fazla bir zamandan beri Türk milleti, bütün bir Türk dünyası ile oruç ibadetini de kültürünün, hayatının bir parçası haline getirmiştir. Asırlardır oluşturulan barış, hoşgörü ortamında Müslüman olmayan kitle Ramazan ayında rahatsız edilmemiş, Müslüman olmayanlarda bu aya saygı göstermiş alenen oruçlunun önünde yiyip içmemiştir. Ancak zaman zaman dinî değerler Türk toplumunda Tanzimat sonrasında gelişen pozitivizm ve ateist anlayışa sahip kişilerce küçümsenmiş, dine karşı tutumları şedit (şiddetli) bir şekilde ortaya koymuşlardır. Mehmet Akif böyle bir hadiseyi Asım bölümünde şöyle anlatır:

— Ramazan Vak'ası, yâhu! Şunu anlat, be adam!
— Üsküdar'dan geliyorduk, ikimiz: Âsım, ben. Sâ'at on bir sularındaydı... Vapur beklerken, Yolcular Bafra'yı tellendirivermez mi sana? Kaçiver, belli ki çingar çıkacak, durmasana! Hayır, oğlum, nasıl olduysa, apıştım kaldım. Çocuğun tavrı değişmişti. Dedim: «Bak, Âsım,

Dalaşırsan bu heriflerle üzersin babanı.»
İçlerinden biri, hem şüphesiz, en kaltabanı,
Üç nefes püfleyerek burnuma: «Sen söyle, Hoca! Niye bağlanmalı hayvan gibi hâlâ oruca?»
Deyivermez mi, tabî'î senin oğlan tokadı,
Herifin yırtılacak ağzına kalkıp yamadı.
Gâlibâ pek canı yokmuş ki yuvarlandı leşi...
Asıl itler gerideymiş, koşarak dördü, beşi,
Ansızın serdiler evlâdımı karşımda yere
Ben şaşırırmış, «aman oğlum!» demişim bir kere.
Hele yâ Rabbi şükür, toplanıp oğlan birden,
Kömür almış deve kalkar gibi doğruldu hemen.
O nasıl cehd idi kurtulmak için anlamalı:
Silkinip attı belinden asılan dört çuvalı!
Dedim: Artık sizi haklar bu zıpır şimdi, durun,
Ne ağız kaldı yiğitlerde, hakikat, ne burun;
Kime indiyse, nüzûl inmişe benzetti onu!
Bu sevimsiz şakanın hayli firaklıydı sonu:
Hani, salhâne civârında durup seyre bakan,
Karabaşlar görülür: Yüzleri kan, gözleri kan;
Bu çomarlar da o vaz'iyete gelmişlerdi.
Hepsinin hakkını Allâh için oğlan verdi!
Hele bir tânesinin beyni dağılmıştı, eğer,
İşi sulh etmemiş olsaydı gelen dört asker.

Batılı devletler Türk ve Müslüman unsurlar arasında kendi namı hesaplarına ajan olarak çalışacak bir tek fert bile bulamazken, Batı'da okuyan kendini ve aydın zanneden zümre ne yazık ki Batı'nın bu boşluğunu doldurmuştur. Bu anlayışa kendi milletine yabancılaşan, Müslüman olmayı aşağılanma kabul eden bir duygu ve anlayışa sahip kişiler günümüzde de mevcuttur. Bunlar sağanak sağanak yağın rahmet memnunlarından temizlenmek yerine şeytanın radyasyon yayan aleviyle şekillenmektedirler.

Ne mutlu hâlâ geçmişten aldığı feyzle bu rahmet yağmurunun altında temizlenen ve fizikî bedeninin kirlerini rahmet güneşi altında yakıp yok edenlere!

Peygamber efendimizin deyimiyle ne mutlu "Başı rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennemden azad." olan bu ayda rahmete, mağfirete gark olup cennet kapılarını açan nefis cihadının alp erenlerine!

Ne mutlu, Allah'ın azümüşşan Kur'an'da "Ramazan öyle bir aydır ki; bu ayda Kur'an, insanlara yol gösterici ve doğruyu yanlıştan ayırıcı belgeler olarak indirdi. (Bakara süresi, 185. Ayet)" şeklinde buyrulan ayette zikredilen bu ayda Kur'an'ı idrak edenlere!

Ne mutlu, İnsanlığın tek hidayet kaynağı olan, Hakkı Batıldan ayırıcı tek kutlu sesleniş olan Kur'an Azimüşşan'a yönelerek ona kulak verenlere!

Ne mutlu, Kur'an'ı kendi nefesine ve hayatına hâkim kılarak "oruç" tutanlara!

Ne mutlu oruçla kendilerine güçlü bir irade kazananlara!

Ne mutlu oruçla Allah' yaklaşan, yakınlaşan insanî nefsinin şerrinden uzaklaşanlara!

Ne mutlu, cemiyetin insanın şerrinden emin olduğu Ramazan ayında bir toplum modelinin bir parçası olan ve her yıl tekrarlanarak bu sistemini katmanlaştıran oruç ehline!

Ne mutlu, Allah'ın emrine uyarak şehvetlerini terk edip Allah'ın her an kendileriyle murakabe ettiği insanlara!

Ne mutlu Allah'ın nizamını kurmaya aday olarak öncelikle kendi nefislerine hâkim olan yani kendi nefsinin kumandanı olan alp erenlere!

Kendi nefsinin hâkimi, kumandanı olamayan o yüce nizamı yeryüzüne nasıl hâkim kılabilir?

Ne mutlu, Oruçla mü'mine Allah için iş yapma, menfaat beklemezsizin meşakkat ve mahrumiyetlere göğüs germe ve inanılan mukkades değerleri hâkim kılmak için gönüllü bir şekilde bu üniversitenin talebesi olanlara!

Ne mutlu, Resul-i Ekrem Efendimiz Sallallâhu Aleyhi Vesellem, Şaban ayının son gününde bize okuduğu bir hutbede buyurduğu: "Ey insanlar, büyük ve mübarek bir ay yaklaştı, gölgesi başınıza geldi. Bu öyle bir aydır ki, içinde bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi vardır. Allah o mübarek ayın gündüzlerinde orucu farz, gecelerinde nafîle namazları meşru kıldı. Bu ayda küçük büyük bir hayır yapan insan başka aylarda bir farz eda etmiş gibi sevap alır. Bu ayda bir farzı yapmak, başka aylarda yetmiş farz yerine geçer. Bu ay Allah için açlık ve susuzluğun, taat ve ibadetin meşakkatlerine sabır ve tahammül ayıdır.

Sabrın karşılığı da cennettir. Bu ay yardımlaşma ayıdır, bu ay mü'minlerin rızkını arttıracak aydır. Bu ayda her kim oruçlu bir mü'mine iftar edecek bir şey verirse, yaptığı bu iş günahlarının bağışlanmasına ve Cehennemden azat olmasına sebep olur. Oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmeden onun kadar sevaba kavuşur. Ashab-ı Kiramdan bazıları, "Ya Resulallah, hepimiz oruçluya iftar edecek bir şey bulup verecek durumda değiliz" dediler. Bunun üzerine Resul-i Ekrem Efendimiz Sallallâhu Aleyhi Vesellem, "Allah bu sevabı bir tek hurma ile, bir içim su ile, bir yudum süt ile oruçlu mü'mine iftar ettirene de verir" buyurdular ve hutbelerine şöyle devam ettiler: Bu ayın başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da Cehennemden kurtuluştur. Bu ayda her kim kölesinin (işçi ve hizmetçisinin) işini hafifletirse Allah onu affeder ve Cehennemden uzak tutar. Bunun için bu ayda şu söyleyeceğim dört hasletten ikisi ile Rabbinizi razı kılarırsınız, diğer ikisinden ise hiçbir vakitte ayrı kalmazsınız. Rabbinizin rızasına sebep olan hasletlerin birisi, Kelime i Şehadete devam etmeniz, diğeri de Allah'tan mağfiret dilemenizdir. Vazgeçemeyeceğiniz iki hasletin biri Allah'tan Cenneti istemek, diğeri Cehennemden Allah'a sığınmaktır. Her kim oruçluya bir yudum su verirse, Allah da ona benim mahşerdeki havuzumdan öyle bir su içirecektir ki, Cennete girinceye kadar bir daha susuzluk çekmeyecektir. (et-Tergib ve't-Terhib, 2: 94-95)" hutbesini idrak edenlere!

Ne mutlu, Ramazan'ın ilk günüyle birlikte nur ve feyiz dolu bir mevsimi yaşayarak, kâinat şenlenip dünyaya Cennetten nuranî bir havanın süzülmesine vesile olan dualarını oruçlu ağızlarının kokusuyla kâinata salanlara!

Ne mutlu, ulvî âlemlerin masum ve mübarek sakinlerini öbek öbek mü'minlerin çevresini sarmasına vesile olan ve rahmet ülkesinden müjdeler, kâinatın Rabbinden selâmlar ve mağfiret ümitleri salmasına vesile olan yigitlere!

Ne mutlu, mukaddes kelâmın nâzil oluşunun yıldönümü olan Ramazan ayını, mü'minlerle birlikte karşılayan cinlere, meleklerle ve ağacı, çiçeği, böceği, kurdu, kuşu, denizi ve deryasıyla bize katılan dünyamızın varlıklarına; ne mutlu, görünen ve görünmeyen âlemlerde orucu idrak edenlere!

Musa Carullah Bigiyev’in “İslam ölmedi ki, ihya edelim; hastalanmadı ki, ıslah edelim; eskimedi ki, yenileyelim. Fakat özümüz öldü ihyaya muhtaçtır; özümüz hastalandı ıslaha muhtaçtır; özümüz eskidi tecdide muhtaçtır.” sözü bizde Türk İslâm âleminde “üç aylar” ve “Ramazan” algısı konusunu değerlendirmemiz gerektiği algısını oluşturdu. “Fikirlerimizi ve aklımızı, tüm boyutlarıyla hür bırakmalıyız. Her müminin düşünce ve mezhebine saygı göstermeliyiz. İnsanların fikirlerine muhalif olabilir veya daha fazlasını söyleyeyim, insanların fikrine düşman olabiliriz. Fakat müminlerin kendilerine her hâlükârda dost olmalıyız. Bir düşünceyi benimseyip benimseme konusundaki farklı yaklaşımlardan dolayı kalplerin ayrılığı gerekmez.” ifadesi de İslâm âlemini tek yürek algısıyla kucaklayabilmemizin formülünü ortaya koyduğunu idrak ettirerek İslam inancımızın en güçlü ortak değerimiz olduğunu anlamamızı sağlamakta ve dinî inançların ayrılıklara değil, ancak birleşmemize vesile olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Musa Carullah Bigiyev “Mukaddes bir kıbleye yönelen bütün muhtelif mezhepler, İslâm düzleminde (İslâm’ın gösterdiği istikamet üzere), dostluk ve kardeşlik sıfatıyla müşterek bir maksada yönelirlerse, ihtilaflar elbette rahmet olur.” diyerek ayrılıklara ve bu hususta fesat kaynağı olabilecek fikirlerin önüne set koyarak son noktayı koyuyor.

Bizce bütün mezhepler açısından ortak değer algımız “üç aylar” ve “Ramazan” algısıdır. Bu ortak algı etrafında ayrılıklarımıza son vermemiz gerektiğini hatırlayabiliriz.

Türk ve İslam dünyasının ortak algısı ve ortak değeri, İslamiyet’te mukaddes bir dönem olarak kabul edilen üç aylardır. Bu aylar geçmişte aynı duygularla Allah’a ibadet etmemize vesile olmuştur. Bugün de aynı duygularla “mezhep” farklılıklarının zenginliklerimiz olduğu görüşü ve bilinciyle ortak ama mezheplerin ayrılık sebebi olmadığını idrak etmeliyiz. Bir zamanlar Osmanlı şehri olan ancak bugün mezhep farklılığını ayrılık sebebi gören kişilerce kan pususu haline getirilen Irak, Suriye gibi topraklarda kendi geleceğini kardeşleriyle beslemeye çalışan şeytanî çevrelere teslim olmuş liderler etrafında kümelenmiş fesat çevreleri mevcut. Umudumuz bu şehirlerin yeniden Osmanlı devletinin mirasçısı Türk ordusunun aslanları eliyle barışa, güvene ve kardeşliğe kavuşturulmasıdır.

Bu konuda en iyi örnek bizden kopmuş bu şehir-

lerin sınırında duran Antakya’dır. Antakya şairlerinden Sevil Mısırlıoğlu: “Yunus’un Mevlana’nın Hacı Bektaş-ı Veli’nin felsefesini içmişim. / Sevgi saygı ve görgüyle yamalı gönül bohçam / Ondandır böylesine hoşgörülü oluşu sevgimin /Kapımı açarak dünyaya / Bir lokma ekmeğimi paylaşmak isteyişim.” derken Antakya insanını ve coğrafyasını kendi inanç dünyası ve yaşayışı içinde değerlendirerek, Anadolu’nun üç sevgi eri, Yunus, Mevlana ve Hacı Bektaş-ı Velilerin üç sevgi öğretisiyle eğitildiğini ifade etmektedir. Anadolu erenlerinin aşk ve cezbeyle yoğrulan öğretilerini “gönül bohçam” benzetmesiyle gönlümüzü ve ruhumuzu bir ebru gibi ton ve renkleriyle, duyu, duygu ve inanç sistemiyle sardığını söylediği bu üç farklı öğretiyle, sünnî ile Alevî’yi aynı gönül potasında, aynı bakış tarzıyla ve inanç sisteminde birleştirebildiğimizi ifade ediyor. Antakya’yı hoşgörü şehri haline getiren barış ve huzur ortamında yaşatan ortak algı kardeşliğimizin harcı olarak Antakya’da tecesüm etmiş haldedir. Ancak unutulmamalıdır bu barış ortamını sağlayan irade Türk devletinin atalarından miras aldığı bir iradedir. Eğer bu iradeye imkân sağlanırsa bitişindeki komşu vilayetleri de aynı algıyla barış ve hoşgörü şehri haline getirebilir.

Türk iradesi Oğuz’un ifadesiyle “Kün tuğ bolgıl, kök kurikan!” yani, ‘Güneş tuğumuz (bayrağımız) gök kubbe çadırımızın kubbesi olsun!’ duasının algısına sahip bir iradedir. Bu irade Türk İslam ülküsüyle Allah’ın yarattığı her varlığı Allah’ın kutsal bir emaneti olarak görür ve Türk tasavvufi bakış açısıyla çevresindeki her varlığı Allah’ın bir parçası olarak algılar. Varlığı Allah’ın bir parçası olarak algılayan bir inançla ve üç farklı İslâm öğretisiyle Allah sevgisinde birleşen Mevlana, Yunus ve Hacı Bektaş-ı Veli’den aldığı ilhamla Türk iradesi birleşen bu bakış açısına bağlı barışı, huzuru, sevgiyi, hoşgörüyü bu şehirlere yeniden nakış nakış, gergef gergef dokuyabilir.

Mukaddes aylarımızın birincisi Recep, ikincisi Şaban, üçüncüsü de Ramazan ayıdır. Türk ve İslam âlemindeki müminlerin yine ortak algısıyla Cenâb-ı Allah’ın rahmet ve mağfiretinin bol bol tecelli ettiğine inandıkları mübarek geceler “Regâib”, “Miraç”, “Berat ve Kadir geceleri ile “Ramazan Bayramı” gibi mübarek günler de bu dönemdedir. Bu dönemde aynı huşu ile Allah’a inanan gönüller, Allah’ın huzurunda inanç sistemlerini aynı tarz ve usulde devreye sokar ve aynı inançla Allah’a dua eder. Allah’a dua ederken rahatlar ve kendini güvende ve güçlü hisseder. Bu sayede mütmain

olan gönüller işlerinin yolunda gideceğine inanır. Bu konuda dini ritüeller ortaktır: Rahatlatmak için 'Allah', 'Hu Allah', 'La ilahe illallah!' gibi tespihatlar devreye girer. Allah sevgisinin kalplerde hissedilerek tekrarlar ile alınan yavaş ama ritmik nefesle Türk ve İslâm dünyasının insanları rahatlar. Bu aylarda rahatlayan gönüller barış ve huzur içerisinde üç ayları aynı şekilde algılarlar. Bu nedenle bu aylar da Türk İslam âlemindeki insanlar huzur, güven ve sevgi havası içerisinde kardeşçe, dostça yaşarlar. Bu ortak değerler içerisinde huşu içinde günlerini geçiren Türk İslam âlemi kendileriyle ve çevreleriyle "İslam" kelimesinin anlamı doğrultusunda barış ve teslimiyet halinde oldukları için karıncaya bile kıyamazlar.

Regâib; kendisine rağbet olunan kıymetli şeyler, bol ihsan, çok feyiz ve bereket demektir. Regâib gecesi, Allah Azımuşşan rahmet ve mağfiretini müminler üzerine bol bol tecelli eder. Bu mübarek gece Receb-i Şerif'in ilk Cumasına rastlar ve 'Leyle-i Regaip' Ramazan'ın ilk müjdesidir. Şaban ayının on beşine rastlayan 'Leyle-i Berat' da son müjdecisidir.

Berat hesapların tasfiye ve berat edildiği yepyeni bir sayfanın açıldığı geleceğe yönelik açıldığı bir gecedir. Fahreddin er-Râzî'nin açıklamasına göre bu defterlerin düzenlenmesi Berat Gecesi'nde başlar, Kadir Gecesi'nde tamamlanarak her defter sahibine teslim edilir.

Mübarek geceleri ve günleri ile Recep, Şaban, Ramazan ayları bütün Türk dünyasının şehirlerinde, kasabalarında, köylerinde ve obalarında aynı ritüellerle yaşanan ortak değerlerimiz, ortak algılarımızdır. Bu nedenle bu aylar, günler ve geceler Türk İslâm âleminde aynı şekilde dikkat ve özen gösterilen aylardır.

Özellikle Ramazan ayında camilere, minarelere ve mahyalara çok önem verilir. Böyle gecelerin şeref ve kutsiyeti verilen vaazlarla coşkuyla anlatılır, hafızlar Kur'an tilavet ederler, ilahilerle bu kutsiyete manevi bir atmosfer katarlardı. Türk İslâm âlemindeki müminler aynı inançla içten ve coşkuyla dua ve niyazlarla Allah'a terennüm eder ve yakarırlar: "Allah'ım! Senden işte (dinde) sebat etmeyi ve doğruluğa azmetmeyi istiyorum. Nimetine şükretmeyi ve sana güzel bir şekilde ibadet edebilmeyi istiyorum. Doğruyu konuşan bir dil ve eğriliklerden uzak bir kalp diliyorum. Allah'ım! Senin bildiğin her çeşit şerden sana sığınıyorum. Bildiğin bütün hayırları senden istiyorum. Bildiğin günahlarımdan dolayı senden bağış diliyorum."

Şaban'ın on beşinde minarelere bağlanan mahya

ipleri Ramazan'ın geldiğinin müjdecisi ve habercisidir. Şehirlerimizdeki uzun ve kapalı çarşılarda şekerciler, kalaylı bakır reçel küplerini beyaz örtüleriyle dükkânların önüne dizerler ve her nevi numunelerini de süslü cam kavanozların içine koyarak teşhir ederlerdi.

İnanın savaş öncesi tam bir Osmanlı Türk şehri olan Halep şehri de Ramazanlarda bir zamanlar aynı heyecan ve coşkuyla minarelerinde, çarşılarında, pazarlarında evlerinde aynı coşku yaşanırdı. Peki, şimdi, şimdi neler yaşanıyor? Bu şehirler de şimdi camiler, minareler bombalanmış olduğundan mahyaları asacak minare bulabilmek mümkün değil! Bunun yerine bomba gümbürtüleriyle savaşın vahşeti yaşanıyor. Bugün bu camilerde namaz kılma, mukabele ve vaiz dinleme heyecanı yaşanmıyor. Müminlerin gönülleri dinlenen vaazlarla coşkuyla irkilmiyor. Mahyalarda "Safa geldin mübarek ramazan" kandili etrafı aydınlatamıyor.

Bir zamanlar Halep, Lazkiye ve Şam gibi Osmanlı Türk kentlerinde güllaçlar, pastırmalar, sucuklar kurdeleleriyle dükkânlarında tezyin edilirken bugün ne yazık ki edilemiyor. Kuruyemişler, rezakiler, kaysılar, Erikler, fıstıklar, cevizler, bademler, fındıklar halkın gözü önünde sergilenemiyor. Sergilenecek dükkân canavar teknolojik bombalarla yerle bir edilmiş durumda. Etrafta dükkân da yok, markette her yer tarumar olmuş vaziyette. Çocukların cıvıl cıvıl oynadıkları sokaklar çöle dönmüş. Alabildiğine ıssız. Arada bir hayatta ama anasız, babasız, kardeşiz kalmış küçücük yürekler bir lokma ekmek bile bulamıyor. Vahşi bir savaşın pençesine düşmüş bu eski Osmanlı şehirlerinde Türk İslâm âleminde aynı şekilde algılanan üç aylar" ve "Ramazan" algısı ne yazık ki şimdilerde algılanamıyor. İnanç farklılıkları ve mezhep kavgaları bu ortak algımızı ortadan kaldırmış, diyalog yönünden sağır dilsiz haline gelmiş, bir kör döğüşün içinde çırpınıp duruyoruz.

Çeşitli mezheplerdeki eli silah tutan insanları yabancı servisler paylaşmış. Alevi'sini Rusya, Sünni'sini Amerika... Etnik kimliklere göre de paylaşılmış. Ancak her tarafa silah satan tüccarlar, değişmiyor. Aynı tekel mezhep ya da etnik kimliklerini ayırmadan herkese silah, malzeme satmaya devam ediyor. Bir zamanlar barış, hoşgörü ve Osmanlı şehri olan bu beldeler, şimdilerde kardeşkanıyla sulanıyor. Ancak bilmiyorlar ki, "Kardeşkanıyla sulanan fidanlar büyüzmez!"

Türk milletinin tüm Allah dostlarını, gerektiğinde dokuz kat gökyüzüne çıkarak tanrının rahmetini yer-

yüzüne indirebilme, gerektiğinde yedi kat yerin dibine inerek şeytanın desisesini yeryüzüne çıkmasını engelleme yeteneğine haiz doğmuş, Yesevî geleneğine kaynaklık eden ak kam, (baksı, ozan şaman) kara kamların dua zamanıdır. Asli görevlerini şu mübarek günlerde, yaratılış amaçlarına uygun bir şekilde coşkuyla yerine getirme zamanıdır. Nefs-i mutmain seviyesinde çıkmış yüce rabbimin kendilerine şah damarlarından daha yakın olduğuna kalben inanan Allah dostlarının dua ve niyazlarıyla Türk ordusunun Arslanlarını destekleme zamanıdır.

Şimdi ateşin çemberinden geçtiğimiz bu günlerde atalarımızın asırlar öncesinden seslendiği “Ey Türk titre ve kendine dön!” emri ile geleceği inançla “mutmain” seviyesinde bir inançla Allah’ın duamızı kabul edeceğinden hiç tereddüt etmeme zamanıdır. Unutmayalım, Hacı Ahmet Kayhan’ın ifadesiyle “Dua ahlakıdır. Bizlere beyan olunan bu dua, bütün insanlığın ortak malıdır.”. Ya Rabbim, zulüm altında olan tüm topraklarda Türk’ün adaleti, sevgisini, barış anlayışını yeniden hâkim kıl!

“Allah’ım!

Lütfet ki gittiğimiz her yere barış götürelim;
Bölücü değil, bağdaştırıcı, birleştirici olabilelim.

Nefret olan yere sevgi,

Yaralanma olan yere affedicilik,

Kuşku olan yere inanç,

Ümitsizlik olan yere ümit,

Karanlık olan yere aydınlık

Ve üzüntü olan yere sevinç saçıcı olmayı bize lütfet.”

“Allah’ım!

Kusurları gören değil, kusurları örtenlerden;

Teselli arayanlardan değil, teselli edenlerden;

Anlayış bekleyenlerden değil, anlayış gösterenlerden;

Yalnız sevmeyi isteyenlerden değil,

Sevenlerden olmamıza yardım et.

Yağmur gibi hiçbir şey ayırt etmeyip

Aktığı her yere canlılık bahşedenlerden,

Güneş gibi hiç bir şey ayırt etmeyip

Işıyla tüm varlıkları aydınlatanlardan,

Toprak gibi her şey üstüne bastığı halde

Hiçbir şeyini esirgemeyip

Nimetlerini herkese verenlerden,

Ve gece gibi bütün ayıpları sarıp örten,

Âlemin dinlenmesine imkân hazırlayanlardan olma-

yı

Bize lütfet.

Alan değil veren ellerin,

Affedici olduğu için affedilenlerin,

Hak ile doğan,

Hak ile yaşayan ve Hak ile ölenlerin

Ve sonsuz yaşamda yeniden doğanların

Safına katılmayı bizlere nasip eyle.

Âmin!”



HAKKA GİDEN YOLDA

Gönüller aynı kiblemiz aynı

Yolumuz aynı âşıklar aynı

Türkümüz aynı şarkımız aynı

Pınardan içtiğim suyumuz aynı

Sordum bir kere sen nesin diye

Gittiğin yol nereye doğruyu söyle

Gelir isen gideriz cümlemiz birlikte

Hakka giden yolda yürü el ele

Kapılma sakın delalete

Dileğini Allahtan dile

Girersin cennete tekbirle

Allah bir Allah bir diye diye

Ruh olmazsa beden ne

Bizim kiblemiz aynı yöne

Katıldık Muhammet ümmetine

Nur dolsun zikirle kalbine

Üflesen de sönmez bu ateş

Allah diyerek safa yerleş

Müminler hepsi kardeş

Zikret Allah’ı mahşerde birleş

Verdin sözü sadık kal

Arı peteğe yapar bal

Renk renk çiçekler açar

Allah diyenden şeytan kaçır

Kalbin mutmain olsun

Zikrin yalnız hak olsun

Kutlu yolun Kâbe olsun

Allah bir diyenlere selam olsun

Mehmet Fatih EROCAK

BAYRAM DURBİLMEZ'İN "TURNALAR" ŞİİRİ İLE TÜRK DÜNYASI'NA RUHSAL BİR FARKINDALIK

Mehmet BİLGEHAN

Özet

Bilge bir şair olan Bayram Durbilmez, Turnalar şiirlerinde bilgece, bilimsel bir analiz yapmıştır. Birinci şiir güçlü yönlerimizi, fırsatlarımız, ikinci şiir bizim zayıf yönlerimiz ve bize tehdit unsuru olan önemli problemlerimizi şiir diliyle ifade etmektedir. Durbilmez, birliğimizi, dirliğimizi ve esenliğimizi oluşturacak manevi köprülerimizi, hem kurabilecek unsurlara, hem de yıkmakla görevli şer güçlere ve yerli işbirlikçilerine telmihte bulunarak milletimizin maruz kaldığı sanal savaş aracı subliminal yazılımlara, şiirleriyle karşı cephe açmış ve tek başına yeni nesli etkileyebilecek bir hayat, kültür, stratejik akademi oluşturmuştur. Şiir dilini etkili iletişim açısından kullanarak bütün Türk Dünyası'nın anlayabileceği ve hissedebileceği olgunlukta bir şair olduğunu kullandığı şiir dili unsurlarıyla açıkça göstermektedir. Sadece gelenekli edebiyatımızın şiir türleri ve öğeleriyle şiirlerini terennüm eden bir şair olmakla kalmıyor, aynı zamanda, çağdaş şiirin de kaynağının gelenekli edebiyat olduğunu örnek şiirleriyle göstermektedir. Şiirlerinde şimdiki zamana, yani ana odaklanarak çağımıza, dahi bir şekilde de geçmişe giderek geleceğimize yön verebilecek öğelere şiirlerinde yer vermiştir. Şiir dili ile önce aklımıza ve mantığımıza hitap etmekte, sonra kolektif bilinçdışı imge ve simgeleri kullanarak mananın esrarlı güzelliğiyle kalbimize, oradan asıl bedenimize, ruhumuza dokunarak bize farkındalık yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bayram Durbilmez, Turnalar, şiir, şiir dili, SWOT analizi, farkındalık, imge, simge, mitoloji, arketipler, kolektif bilinçaltı, kişisel bilinçaltı

Summary

Bayram Durbilmez who is a wise poet has made wise a scientific analysis. He has stated the first poem our strengths, opportunities and the second poems our weakness and threats which are our problems to us. Durbilmez is seen like created a academy of the life, culture, strategic our spiritual bridge which are kept our unity, our provisions and our salvation, and has remind both elements can be established and to the force of evil the duty with destroy and local collaboration and has declare war against that our nation is exposed the subliminal software which is the virtual fighting vehicle with her poetry. He is Show clearly as using the elements of poetic language that be a poems who can use at maturity to the human of the whole Turkish World can understand, feel as using for effectively communication the poetic language. Not only he is a poem who chant with the poem types of tradition literature, but also is to show that be the source of the contemporary poetry the traditions literary with her samples poetry. He has given place to our age focusing the present time that is moment and ingenuously going the past time to elements which can direction to our future in her poems. He is addressing before our minds and our logic with language of poetry then using the symbols and images of collective unconscious and he is creating awareness touching to our actual body and our souls in this quarter from there.

Key words: Bayram Durbilmez, cranes, poetry, poetic language, SWOT analysis, awareness, image, icon mythology, archetypes, the collective unconscious, personal unconscious

GİRİŞ

Bayram Durbilmez, günümüz dünyasında Türkçenin yaşayan ve Türkçeyi yaşatan büyük şairlerinden biridir. Diğer şairler ile karşılaştırıldığında bilim adamlığı yanında sanatçı kişiliği ile dikkat çekerek ön plana çıkmaktadır. Bilimsel düzeyde Türk diline hakim olması yanında şairce duygu yoğunluğuna sahip olması bize onu diğer şairlerden ayıran önemli bir üstünlüktür. Bu yönüyle kolayca kelimelerin ses ve anlam dünyasına girerek şiirlerinde kelimelere yeni anlamlar kazandırarak kelimelerle alt belleğimize hitap edebilecek motifleri nakış nakış işleyerek asıl bedenime, ruhumuza kolayca dokunabilmektedir. Dizeleri edebi söz sanatlarını demet demet üzüm salkımı tadında bize sunmaktadır.

Durbilmez Türk'ün şiir dünyasına, bilge ve bilgin şair olarak giriyor ve Türk milletinin gönül coğrafyasına bu yönüyle silinmeyen mürekkeple adını yazdırıyor. Bu gönül coğrafyasının merkezinde bütün Türk dünyası yer alıyor. Durbilmez nerede bir Türk varsa oraya giderek oranın ortak değerlerini şiirlerinin teması olarak bize şiir tadında sunuyor. Bu tarz şiirlerinde de Ozantürk mahlasını kullanıyor. Türk'ün ozanı Ozantürk mahlasıyla Türk dünyası'nın Ozantürk'ü oluyor.

Şiirlerinin çoğunu Türk dünyasının önemli kültür merkezlerinde akademisyen kimliği ile Türkoloji alanında ders verirken oluşturduğundan olmalı, şiirlerine buralara ait bilgiler bilgece sinmiş. Türk dünyasını yakından inceleme fırsatı bulan şair ve sanat adamı

Ozantürk, Türk dünyası şairi olarak da tanınmaya hak kazanıyor.. Türk dünyası şairi, şiir kitabının adını da “Turnalar / Türk Dünyası Şiirleri” koymuş. Gönül dünyasından kanatlanan turnalar, Türk dünyasını geziyor bu eserinde şiir şiir dolaşiyor. Kitabın ilk şiiri de “Turnalar” adını taşıyor.

Şairimizi bu yazımızın konusu olarak seçmemizin asıl yönü bu şiirlerin bilgece alt benliğimize savaş açan sübliminal mesajlara karşı bilinçli bir şekilde savaş açmış olmasıdır. Turnalar şiiri ile şair önce, milletimizin güçlü yönlerini, bizi biz yapan değerleri, fırsatlarımızı bir bir sıralarken, “Turnalar-II” şiirinde de, her an karşı karşıya olduğumuz tehditleri ve nihayet, zayıf yönlerimizi şiir dili ile ifade ediyor. Sonra da tarihî, sosyal ve kültürel kimliğimizin şiir diliyle bir analizini yaparak aklımıza ve mantığımıza, kalbimize, nihayet ruhumuza dokunarak farkındalık yaratıyor. Durbilmez’in sunduğu farkındalık farklı bir yönü bunların bilgece ve bilgince oluşturulmuş olmasıdır. Durbilmez şiirlerinde başarıyla uyguladığı bu sistematik çalışma tekniğine günümüzde SWOT analizi adı verilmektedir. SWOT analizinin açılımında güçlü yönler (Strengths), zayıf yönler (Weaknesses), fırsatlar (Opportunities), tehditler (Threats) yer almaktadır. SWOT analizi, bir projede, ya da bir girişimde kurumun, tekniğin, sürecin, durumun, kişinin güçlü, zayıf yönlerini belirtmek, iç ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri tespit etmek için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik bir kurumun hedeflerini belirlemek ve amaca ulaşmak için olumlu ya da olumsuz olan iç ve dış faktörleri tanımaya yönelterek farkındalık yaratmaktadır.

Bayram Durbilmez, güçlü yönümüz olarak, ‘**yedi devlet ve bir millet**’ olarak gördüğü bir üst kurumun varlığından söz ediyor. Bir üst kurum olarak sunduğu yedi devletin insanlarını şiirlerinde bir turna katarı gibi semada gezdiriyor. Şiirlerinde onlar için güçlü yönlerimizi, fırsatlarımızı ve zayıf yönlerimizi, tehditlerimizi şiir diliyle bir hayat, bir kültür, stratejik bir akademi kuruyor. Böylece şiiri bir hayat, kültür akademisi kıvamında şiir dilinin sağladığı imkânlarla bir ozan, kam, baksı ve şaman kişiliği ile karşımıza çıkıyor. İfadelerinde nefsi mutmain istasyonunda Allah’a dua niyetiyle sunulan niyazlar da mevcut. Bu nedenle şair Yesevî kültürünün bir alp-ereni olarak beynimizi savaş meydanı olarak gören bilinçaltı (sübliminal) savaş cephesinin stratejik bir kurmay subayı gibi bu mücadelede şiirleriyle yer alıyor.

Ozantürk şiirlerinde şair, ozan, baksı, kam kişiliği ile önce şimdiki zamana sonra geçmişin gerisinden ba-

karak geleceğe dahice kehanetlerde bulunuyor. Bu bakış açısı dehanın bakış açısıdır. Dehaca bir öngörü ile şair, hayalleri ve yüksek idealleri olan bir milletin diğer milletlerden önce farkındalık geliştirmesinin önemli olduğunu hatırlatıyor ve bunun önemini vurguluyor. Akıllı davranıp dost görünen ama gizli gündeme sahip milletler mücadelesinde diğer milletlerden önce geleceği okuduğumuz takdirde, devlet sayısının artacağına müjdesini veriyor.

Bilge ve bilgin şair, çevresel faktörlerle, bizi biz yapan değerleri, yedi kültür merkezimiz olan başkentleri ve çevresinde gelişmiş ortak kültür değerlerimizi, gönül birliğimizin manevi mimarlarını, güçlü yönlerimizi oluşturan en önemli değerlerimizi şiirlerinde farkındalık yaratarak bize sunuyor. Geleceğimiz açısından önemli olan fırsatlarımızın tespitini yapıyor. Sonra da, yedi devlet bir millete tehdit unsuru olabilecek faaliyetleri, eksiklerimizi, rakip devletlerin stratejik noktalarda bulunan soydaşlarımız üzerinde uyguladığı soy kırımını dile getirerek, bunları önceden fark edip önlem alınması gerektiğini vurguluyor. Bunları yaparken soyadını da hem mahlas olarak kullanıyor hem de mahlasını “Dur/bilmez” şeklinde yazarak tevriyeli bir şekilde kullanıyor. Böylece şair, Türk dünyasının güçlü bağlarından biri olan Türkçenin gücünü de bir cinas ustası kimliği ile sergiliyor. Bu arada yedi devletin ve bir milletin güçlü yönlerini ortaya çıkaracak en önemli fırsatın “**gönül birliğinin kurulması**” olduğuna özellikle dikkat çekiyor. Şaire göre, bu birliği kuracak olan ortak değerlerdir. Yine şaire göre, aralarında gönül birliği oluşturmuş toplumlar bu ortak değerler temelinde diğer kurumları kolayca oluşturabilir. Şair burada bilgece gönül birliğinin kurulamaması halinde güçlü yönümüz gibi görülen bu faktörlerin bizler için tehditte dönüşebileceğini de vurguluyor.

Şaire göre, güçlü yönümüz olarak görülen faktörler günümüzde uygulanan bilinçaltı (sübliminal) mesajlarıyla önce tehdit unsuruna, sonra da zayıflığımız olarak karşımıza çıkabileceğini şairce ifade ediyor. Zenginliğimiz farklılıklarımızın birer tehdit, ve zayıflığımız olarak başka milletler tarafından kaşındığı takdirde bunların Türk ve İslam âleminde felaketimiz olabileceğini vurguluyor.

Günümüzde “sübliminal”, ya da “bilinçaltı mesaj” denilen şey: bir objenin içine gömülü olan bir işaret ya da mesajla normal insan algısı limitlerinin altında kalmak, o anda fark edilmemek üzere oluşturulmuş gizli mesajlardır. Bu mesajlarla bilinçaltımız etkilenmekte ve bizi biz yapan değerlere karşı hassasiyetlerimiz değişti-

rilmektedir. Subliminal mesajlar, insanın bilinçli dikta-
ti tarafından fark edilemezler. Bu teknikler günümüz-
de genellikle bir kişiyi, kurumu, ya da bir devleti kötü
gösterme amacı üzerine kurulmuştur. Kötü gösterilmek
istenilen varlık, ya da kavram kötü algılanan bir nes-
neyle aynı temada işlenerek alt belleğin, duyu belleğin
etkilenmesiyle bu amaç gerçekleştirilmektedir. İnsanla-
rımız, toplumumuz, milletimiz ve yedi devlet bir millet
olan üst kurumumuz bu mesajlarla günümüzde tehdit
altındadır. Ergenekon destanında ortak bir değer ver
imge olan Egenekon adının bir terör örgütünün adı
olarak kullanılması gibi.

Şairin Türk Dünyası Turnalar şiir kitabından “**Gara
Bahtlı Garabağım**” başlıklı şiirinde “**gara**” kelimesini
cinasla ve tenasüple kullanarak haklı olduğumuz bir
meselede bile alınımıza kara çalınmak istediğini ifade
ediyor ve ikinci dünya savaşından bu yana asıl kendisi
soy kırımına maruz kalan Türk milletinin talihinin karar-
tıldığını vurguluyor. Ermenilerin dünya kamuoyunda
bu meseleyi hem Azerbaycan hem de Türkiye Türklü-
ğünün aleyhine-1915 tehciri nedeniyle- yaşanan olayla-
rı çarpıttıklarını hatırlatıyor.

“Vurulmuşam gelpden taleyim gara
Dutuldum doluya, yağmura gara...
Çalmak isteyirler alınma gara
Men gara bahtlıyam Garabağım can!
Ruslar gülle verir, Garabağım can...”

Türk dünyasının cinas şairi, bu şiirde “gara” kelime-
sini cinaslı olarak kullanıyor ve Türk milletinin alınına
çalınmak istenen karaya dikkat çekerek bu tehlikeyi
okuyucularına hissettirmeye çalışıyor.

Bilim ve sanat adamı olduğu kadar aynı zamanda
bir fikir adamı da olan Durbilmez, yazdığı makaleler-
de de Türk milletinin varlığını ve birliğini dile getirir.
Durbilmez’in çeşitli makalelerinde de belirtildiği gibi,
Türk milletini oluşturan çeşitli boylar ve akraba toplu-
lukları etnik kökenlere ayırarak birbirine düşürme ve
her bir etnik kökeni farklı bir millet gibi göstermeye çalı-
şma çabaları Türk birliğini bozma amacı taşımaktadır.
Çeşitli boylardan, aşiretlerden ve akraba topluluklardan
gelseler de Türk kültürünü benimseyen herkes Azerbay-
can, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cum-
huriyeti, Özbekistan, Türkiye ve Türkmenistan bağımsız
yedi Türk devletidir. Ama bu yedi devleti oluşturan
üst kurum tek bir millettir. Farklı ağızları, şiveleri ve
lehçeleri olsa da Türk milletinin dili Türkçedir.

Dünya Türklüğü “dilde, fikirde, işte birlik” anlayışı-
na uygun hareket ederek bu üst kurumu oluşturulabilir.
Şair, “Birnâme” adlı şiirinin şu dizelerini de bu duygu

dile gelir: “*Olsa da şive, lehçe... / Türklerin dili Türkçe /
Türk olan yaşar Türkçe / Dillerde şiir şiir / Lisan bir... //
Bağımsız yedi devlet / Aynı ruh, aynı millet / Hür olsun
ilelebet / Olsa da yedi nehir / Umman bir... // Gök çadır,
güneş bayrak / Türk’e bir yakın, ırak / Kut vermiş Yaratan
Hak / Türk milleti cihangir / Turan bir... // Ozantürk
birlik gerek / Hedefimiz müşterek / Bir düşünce, bir yürek
/ Özü, sözü bir şair / Ozan bir...”*

Güdü Yönerimiz, Fırsatlarımız ve “Turnalar” Şiiriyle Yedi Devlet Bir Millete Umut Dolu Bir Sesleniş

Ozan, kendi kalbine bakarak yaşamını bulanıktan
çıkartıp billurlaştıran, kendi yüreğine bakabilme cesareti
gösteren, gönlünün muradını keşfedenlerden biri
olarak içene bakarak uyanır ve kendini keşfetmekle
kalmaz; aynı zamanda, doğuştan kolektif arketipleri
şiir diline intikal ettirecek bilgilerle hazır olarak doğan
kişidir.

Durbilmez, “Yedi devlet, bir millete...” seslendiği
şiiriyle başlayan ve “Türk Dünyası Şiirleri”nden oluşan
kitabına “Turnalar” adını bilinçli vermiş. Çünkü Türk
Halk Bilimi alanında yetkin bir bilgin olan Durbilmez,
“Turna” imgesinin bütün Türk dünyasında ortak bir
simge, ongun, töz unsuru olarak kullanıldığını da bilir.

Mitolojik dönemden günümüze kadar halk kültü-
rü ürünlerinin çoğunda kimi hayvanlara özel anlamlar
yüklediği görülür. Bizi biz yapan değerler arasında
önemli bir yere sahip olan bu hayvan sembelleri bütün
Türk dünyasında kutlu sayılır. Türk inanç, düşünce ve
kültür tarihinin oluşmasında kök-tengri dini ile birlik-
te, insanın çevresiyle ve yine insandan insana olan iliş-
kileri önemli rol oynamıştır. Bu unsurlar, bu değerlerle
birlikte şekillenmiştir. Türkler mitolojisinde hayvanlar,
kuşlar önemli bir yer tutar. Hata bozkurttan oluşan
“hayvan ata (töz)” ile birlikte, hayvan şekilleriyle şa-
manların ve atalar ruhunun şekil değiştirmeleri, asırlar
boyunca yalnız at üzerinde hayatı okuyan bir millet
oluşumuzla ifade edilebilir. Dünyanın değişik coğraf-
yalarda değişik çağlarda bayraklara, sancaklara konulan
armalar; dağlara, nehirlere, göllere, şehirlere ve millî
kahramanlara verilen isimler, etnik kimliklerimiz oluş-
turan soyadlarında canlı bir varlık olan hayvanlar ve
kuşlar kutsanmıştır. Yüzyıllardır Türk erkeklerinin sev-
gisinin boyu suna, dili dudu, yürürken sekişi keklik
olurken; Türk kızlarının yavukluları, kurt belli, şahin
bakışlı, aslan gibi; koç gibi yiğitler olagelmıştır.

Halk kültürü ürünleri içine insan duyusu karışmış
bir bilgi kaynağıdır. İçine insan yüreğinin sıcaklığı ka-
rıştığı için söz de aynı sıcaklıkta bu halk kültürü ürün-
lerindeki ifadeyle hayat bulur. Sıcak, lirik duyguların

çoşkunluğu ile sözün birleşiminden oluşan “Turnalar” şiiri, Türk insanını dünyaya, yaşama bağlama bilgisini sunar. Ayrılıkları ortadan kaldırarak toplumları bir eder, birbirine bağlar. Ozantürk toplumları birbirine bağlarken bu topluluğun ortak simgelerini kullanır. Halk kültürü ürünlerinden şiir türü kullandığı mitolojik imgelerle duyu ve duygu belleğimize hitap eder.

“Uçun süzülerek bizim ellere

Sevgi diyarına varın turnalar

Yükleyin vuslatı esen yellere

Dostları sımsıkı sarın turnalar.”

Şair, Türk dünyasını “**bizim eller**”, “**sevgi diyarı**” isim tamlamalarıyla adlandırıyor. Vuslat kelimesi “sevgiliye kavuşma, buluşma, beraber olma” anlamına gelir. İnsana ait özellikleri turnaya aktararak deyim aktarması yoluyla kapalı istiare yapıyor. Turnaları “aşık” Türk dünyasını da “sevgili” olarak kişileştiriyor. Türk dünyasında yaşayan dostları sımsıkı sarmasını, kenetlenmesini, hiç kopmamak üzere gönül bağına bağlaması ülküsünü coşkuyla dile getiriyor.

Şairin şiirlerinin odağında ve ağırlık merkezinde sevgi hâkimdir. Hemen hemen her şiirinde bu temayı bulabiliriz. Sevgi terennüm eden ifadelerini zengin ve cinaslı bir kafiye (uyak) örgüsünün yanı sıra, düzenli bir hece ölçüsüyle yarattığı prozodik bir mana destekler.

Turnalar daha çok halk kültüründe haber götüren, getiren bir sembol varlık olarak kullanılmıştır. Burada da turna imgesi bu anlamı ifade ediyor. Şair değişik coğrafyalarda şekillenen gönül birliğimizin ortak mimarlarını hatırlatarak buradan Türk diyarına, oradan aldığı ilhamla kendi insanına Türkiye Türklüğüne hitap etmek istiyor.

Evliya Çelebi gibi Türk dünyasını gezen şair izlenimlerini itibari olarak değil, gerçekçi bir biçimde bize sunuyor. Duyularımızla sanal bir atlas, sanal bir harita çizmemizi isteyen şair, bu bizzat kendisini bir seyahatname üstadı gibi, gezip gördüğü yerleri haritadaki sırasıyla bize sunmaya çalışıyor. Bu sırada tabii ki ilk olarak Azerbaycan vardır. Çünkü Türkiye’den Orta Asya’ya açılan ilk kapı Azerbaycan’dır (DURBİLMEZ. 2008: 340-352).

Şair turnaya her iki anlamı yükleyerek bize sesleniyor. Benliğini bir turnaya dönüştürerek bilim adamı kişiliği ile ders vermek amacıyla gittiği Türk yurtlarını havada uçan turnanın kuş bakışı temaşasıyla bize sunuyor, bizim de Türk diyarlarını temaşa etmemizi istiyor.

Uçun odlar yurdu Azerbaycan’a

Karabağ düşeli köz düştü cana

Hasret gönülde dağ nazlı canana

Yârin hatırını sorun turnalar

Şair, “Odlar yurdu Azerbaycan’a” ifadesini kinayeli kullanıyor. “Karabağ düşeli köz düştü cana” diyerek, sıcak Azerbaycan’ın bizimle ortak bir yarasına neşter atıyor.

Şair ozan kimliği ile yüreğimize seslenirken, ruhu-muza asıl benliğimize dokunmak istiyor. Çok iyi tanıdığımız Korkut Ata kimliği onun şiirlerinde canlanarak tanıdık bir ses oluyor. Bozok kavimlerine, Oğuz’un çağdaş kavimlerine ortak Türk dünyasına onların anlayabileceği Kam Korkut Ata’nın gelenekli edebiyatın tüm unsurlarıyla çağdaş Korkut Ata’yı, yani Ozantürk’ü konuşturuyor. Gönül birliğimizin mimarlarını, bizi biz yapan değerleri hatırlatarak bunları yeniden bir araya getirmeye çalışıyor. Bizi biz yapan değerler arasında kutlu hayvan motifi olan Turna simgesini de bu amaçla kullanıyor.

Dünya’da hiçbir millete nasip olmayan bir şeyin farkına varmamızı istiyor. Diğer milletlerin tek bir kültür merkezleri etrafında oluşmuş kültür dilleri olmasına rağmen, bizim yedi farklı kültür merkezimizin olduğunu ve her birinin ayrı bir kaynak olduğunu vurguluyor. Bundan geleceğe yönelik olumlu sonuçlar doğmasının ilk aşamasının gönül birliğinin tesis edilmesinde olduğunu vurguluyor. Tek millet olabilmenin sırlarını keşfetmemizi sağlıyor. Bizi biz yapan değerlerle, kendimize döndürecek formülü, ruhumuza dokunarak Türk’ü titretip kendine, aslına dönüştürecek bizi yaratılış formatımıza dönüştürecek millî yazılımın şifrelerini veriyor.

Bakü’den Taşkent’e aşın ummanı

Görün esrarengiz Özbekistan’ı

Semerkant, Buhara... Gezin dört yanı,

Nevâyî bağına girin turnalar

Bilindiği gibi Bakü, Hazar denizinin batı kıyısında yer alan Kafkasların en büyük şehridir ve Azerbaycan’ın başkentidir. Taşkent de Özbekistan’ın başkentidir. Semerkant ve Buhara Özbekistan’ın önemli şehirleridir. Buhara Kırgızistan’ın hemen hemen sınır komşusudur. Nizamettin Ali Şir Nevâyî Divânü Lügati’t Türkten sonra ikinci önemli kitabın Muhakemetü’l Lügatayn yazarıdır. Her ikisi de ortak dil mirası olarak, Oğuz, Kıpçak ve Karluk dil gruplarının ortak dil yadigarlarıdır.

“Nevâyî bağına girmek” ifadesinde şairin ortak yazı dili hasretini dile getirirken aynı zamanda Ali Şir Nevâyî’nin Türk dünyasının önemli bir bilge şahsiyeti olarak gönül birliğimizin en önemli mimarlarından biri olduğunu vurguluyor. Çünkü Nevâyî eserlerini Türk biliminin inşası için amaçlı ve bilinçli bir şekilde kaleme almıştır. Nevâyî, yabancı bir dilin edebiyat

dili olarak kabul edildiği bir dönemde millî duygu ve şuurla, cesaretle Türk dilinin bağımsızlığını savunmuş çok değerli eserleriyle yeni bir edebî dil kurmuştur. “Sıracü'l-Müslimin” Müslümanlığı, “Lisanu't-Tayr” tasavvufu, “Mahbûbu'l- Kulûb” toplumu tanımayı, ahlaki değerleri, “Nesâyimü'l-Mahabbe” Türk erenlerini, şeyhlerini, “Muhakemetü'l-Lugateyn” Türk dilinin üstünlüğünü, “Sab'a-yı Seyyare” halka inmenin önemini, “Mecâlisü'n-Nefâis” Türk şairlerini, “Sedd-i İskenderî” Türkün kahramanlık duygusunu ve ruhunu, “Mizanü'l-Evzân” Türk nazım şekillerini, “Mizânü'l-Evzân” Türk nazım ve musiki şekillerini bize tanıtır.

Başkent'le Türkistan bir ruh, bir beden

Yesevi birliğe göstermiş özen

Sizinle bir olur gezinirim ben

Gönül birliğini kurun turnalar

Şair, Hoca Ahmed Yesevi'nin Kazakistan'ın güney kesiminde günümüzde Türkistan şehrinin kuzeydoğusunda Yesi olarak bilinen eski bir bölgesine doğru turna kuşunu yönlendirir. Turnalar'da şair, “*Sizinle bir olur gezinirim ben! Gönül birliğini kurun turnalar*” emir ifadesi gönlümüze hitap ederek bizi kendimize getirmeyi amaçlar. Hoca Ahmed Yesevî, Çimkent yakınındaki Sayram kasabasında dünyaya gelmiş, mutasavvıf, veli, önder bir kişi olarak Hazret-i Pir-i Türkistan unvanı ile tanınan Türk dünyasının önemli manevi mimarlarından biridir. Alp erenlerin ve gazi dervişlerin oluşturduğu Türkleşme sürecinin önemli bir mimarıdır.

Korkut küylerinde tılsım Sır derya

Almatı hayâl kent, Astana rüya

Kazak ellerine hep hayran dünya

Kımızdan bir yudum verin turnalar

Kazakistan'da sözlü kültür mahsulleri yaygındır (DURBİLMEZ. 2013: 1-50, DURBİLEZ. 2015: 181-200). Dede Korkut destanların ilk anlatıcısıdır. Hikâyelerinde veli bir kişi olarak ortaya çıkar. Oğuzlar önemli meseleleri ona danışırlar. Keramet sahibi olduğuna inanılır. Gelecekte haberler verdiği söylenir. Ozan ve kamdır. Oğuzname'de, Dede Korkut'un 295 yıl yaşadığı ve İslam dini peygamberi Muhammed'e elçi olarak gönderildiği anlatılmaktadır. Şair, “Korkut küyleri” ifadesiyle, Türk dünyasını her bölgesinde Dede Korkut'un doğum yeri ve mezarı olduğuna telmih yapıyor. Her Türk kavminin kendine ait gördüğü Kam, Ozan ve peygamberimize sahabe olmuş bu şahsiyeti milletimizi millet yapan sıraları eserinde naklettiğini vurguluyor (DURBİLMEZ. 2003: 219-232).

Orta Asya'nın büyük nehirlerinden olan Sır Derya Ortaçağ müelliflerinin eserlerinde “Maveraünnehir”

şeklinde ifade edilir. Bu bölgede Türk tarihinin önemli olayları vuku bulmuş, Türk devletleri ve Hanlıkları kurulmuş, cihan hükümdarları dünyaya gelmiş ve ulu düşünürler ölümsüz eserlerini buralarda yazmışlardır. Amu Derya boyunda Buhara ve Semerkant gibi ortaçağın şaheserleri ortaya çıkarken, Sır Derya boyunda da Otrar, Sıganak, İsficab, Yesi, Savran (Sauran), Barçın-liğkent, Yenikent, Sütkent gibi birçok şehirler kurulmuştu. Sır Derya havzasının “Türk yurdu olarak” Türk tarihindeki önemini vurgulayan şair, yerli kavimlerin “ab-ı sır” dediği bu nehrin Cennet nehirlerinden olduğunu hatırlatıyor.

Astana, Kazakistan'ın başkentidir. Almatı da Kazakistan'ın eski başkentidir. Kazak ellerine hayran olan şair, “V” tarzında uçan “turnaların” iş birliğini de hatırlatarak susadığını ve susuzluğunu gidermede yardım etmelerini isteyerek kıımızdan bir yudum içme özlemini dile getirmektedir. Bildiğiniz gibi turnalar susayan, yorulan, ya da rahatsızlanan bir turnayı terk etmiyor, onunla beraber iki turna daha iniyor, sürü yaşıyor. Bu sürüye ulaşamazlarsa bile başka bir süreye katılarak yollarına devam ediyorlar.

İnce belli kırk kız sanki kırk melek

Kırgız ellerinde küheylan yürek

Üç gece Bişkek'te eğlenmek gerek

Manas'la siz de at sürün turnalar

Şair Kırgız kelimesinin etimolojisine ile ilgili söylenen efsaneleri hatırlatır. Kırk kız ile ilgili efsanede yer alan ortak unsur “köpükten hamile kalma” motifidir. Bu efsanelerde bahsi geçen köpük, ölümsüzlük getirmese de bizzat hayatın kaynağı olarak görülmektedir. Hayat suyuyla ilişkilendirilebilir. Bu efsanelerin İslam öncesi dönemlerde teşekkül etmiş olduklarını söyleyebiliriz. Kırk kızla ilgili anlatılan ve halk arasında daha çok kabul gören en önemli efsaneye göre, önceden bir padişah varmış, onun güzeller güzeli bir kızı varmış. Padişah kızına bir kale yaptırmış, hizmetine kırk kız vermiş ve erkeklere göstermeden kızına bakarmış. Günlerden bir gün kızlar eğlenmek için geziye çıkmışlar, sarayın ortasından akan suya varmışlar ve suyun üstündeki köpüğü görmüşler. Kızlar köpüğe ilgi duymuşlar ve onda yıkanmışlar. Köpükle yıkanan kırk kız hamile kalmış, bundan padişahın haberi olmuş. Bu duruma kızın padişah kırk kız ıssız bir dağa götürüp bırakmış. İşte bu kırk kızdan Kırgız boyu türemiştir (DIYKAN-BAYEVA. 2010: 205-210).

Kırgızların ünlü destan kahramanı Manas'tan da söz edilir. Manas destanı Türk kültürünün ortak değerlerinden örnekler taşır (DURBİLMEZ 2003: 154-176).

Bişkek Kırgızistan'ın başkentidir. Şairin “Kırgız ellerinde küheylan yürek” mısraında yüreğin değişik adlandırması, Aytmatov'un ilginç efsanesiyle, beğendiği delikanlılar arasında seçim yapamayan Işık Göl ve Aşgabat'ın kollarını açıp bekleyen bir yar imgesi ile sunulması çok orijinal yaratılardır. Diğer mısralarda, “gönül sofrası” ve “gönül sofrasını sermek”, “Türkiye kalplerde sevgi pınarı...” mısraında çizilen resim gibi yine orijinal tasavvurlar hem sunulmuş olarak, hem de imge aktarımı bakımından çok öznelidir.

Isık Gölde sanki bir şiir hayat
Oşa da uğrayın olursa fırsat
Kollarını açmış bekler Aşgabat
Gönül sofrasını serin turnalar

Karla kaplı dağlarla çevrelenmiş olmasına rağmen, gölün suları hiçbir zaman donmaz; bundan dolayı gölün adı “ısı veya sıcak, ılık göl” anlamına gelen Kırgız Türkçesi'nde “Isık Köl”dür. Kırgız Türkleri bu göl için “Kırgızistan'ın bermeti (incisi)” diye adlandırmışlardır. Isık köl Kırgız romancısı Cengiz Aytmatov'un Yıldırım Sesli Manaşçı adlı hikâyesinde, “Bir zamanlar Isık Göl adlı bir kız varmış. Bu kız, çok güzel olduğu kadar çok da akıllıymış. Günlerden bir gün, bu kıza iki dünür gelir. Biri doğudan, biri batıdan... Bu gelenler, iki yiğittir. Bunlar, güzellikleriyle, yiğitlikleriyle, akıllılıklarıyla birbirinden üstündür. Görenler ve bilenler, içlerinden birini seçemezmiş. Isık Göl, iki genci de sevmiş, birini öbüründen üstün görememiş. Yiğitlerden birini seçmemesi, onu üzüyormuş. Zavallı Isık Göl, bu durumda ağlayıp duruyormuş. Gözlerinden akan yaşlar birike birike bir göl oluşturmuş. Bugün çalkalanıp duran Isık Göl, bu güzel kızın gözyaşlarının eseriymiş. Isık Göl'ü çok seven; ama genç kıza kavuşamayan iki genç, memleketlerine dönmüşler; ancak sıkıntıları yakalarını bırakmamış. Biri, doğudan geleni Ulan Rüzgârı; batıdan geleni ise San-Taş Rüzgârı olup esmeye başlamış. Rüzgâr olarak öfkelerini, kızgınlıklarını etrafa duyurmaya başlamışlar. Bu iki rüzgâr, günümüzde de birbirlerine kızıp kahrılır ve kavga ederler. Ne zaman Isık Göl'ün çalkalandığını görseler güzel kız Isık Göl'ü hatırlar ve yanıp tutuşurlar; tabii sonra da kavgaya başlarlar. Unutmadan söyleyelim; doğudan gelen yiğidin adı Ulan, batıdan gelenin adı ise San-Taş imiş.”

Oş, Fergana Vadisi'nin güneyinde bulunan ve “güneyin başkenti” olarak adlandırılan bu şehir, Kırgızistan'ın en büyük ikinci şehridir. Şair buradan

hemen diğer yedi devletin başkentini hatırlatır. Kollarını açıp bekleyen Aşgabat Türkmenistan'ın başkentidir. Aşk ve abad kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Âbâd yerleşim yeri, kent anlamına gelir. Şairin turalardan gönül sofrasını sermelerini istemesinde bu anlama atıf vardır.

*Türkçe türküler der gönül lisanı
Beşparmak dağında okur ezanı
Yiğit Mücahidin eşsiz destanı
Yavru vatanı da görün turnalar*

Şair turnaları Türk yurtlarında dolaştırdıktan sonra yavru vatan Kıbrıs'ı unutmaz, Türk dünyasının çeşitli şehirlerinde ders veren Bayram Durbilmez, bir ara Kıbrıs'a da aynı amaçla uğramıştır. Kıbrıs konusunda müstakil bir kitap da yazmıştır (DURBİLMEZ. 1999). Başparmak dağlarında ezan okuyan yiğit Mücahidin eşsiz destansı şiirlerini derleyen şair konu ile ilgili kendi şiirlerini de buraya alır.

*Yükselir Türklüğün ulu çınarı
Türkiye kalplerde sevgi pınarı...
Ozantürk'ün yurdu Türkmen diyarı
Bozok Yaylasına erin turnalar*

Bozoklar, Türk mitolojisinde “göksel boylar”ı (sema- vi kavimleri) ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Bunlar, Oğuz Han'ın ikinci (gökten inen) eşinden olan üç oğlu ve onlardan türeyen boylardır. Altın Yay'ın sahibidirler. 24 Oğuz boyundan 12'sini oluştururlar. Ok sözcüğü birçok kaynakta boy anlamında kullanılmıştır. Boylara ok anlamını içeren adlar verilir. Anadolu'ya gelen Oğuzlardan Bozoklu topluluklarının bugünkü Yozgat bölgesini yurt tutmalarından ötürü, bu bölge Cumhuriyet'e değin Bozok adıyla anılmıştır. Anadolu beyliklerinden Osmanlılar Bozok boylarının kurduğu devletlerdir. Bozoklara “Dış Oğuz” da denir, sağ tarafta yer alırlar. Boz “gri renk” ve Ok sözcüklerinin bileşimidir. Moğolcada “Bosoh” fiili yükselmek, güneşin doğması anlamlarına gelir. (Ok) kökü Türkçede silah, sivrilik, öğrenmek, öğreticilik, okul anlamları içerir. Kün Alp / Gün Han, sembolü şahindir. oğulları: *Kayı*: sağlıklı, katı anlamındadır. *Bayat / Bayad*: Zengin, saygın manasındadır. *Alkabölük / Alkaevli*: Nereye gitse başarır anlamındadır. *Karabölük / Karaevli*: Siyah odalı, siyah çadırlı anlamındadır. Ay Alp / Ay Han Sembolü Kartal'dır. Oğulları: *Yazgur / Yazır*: Çok ülkesi olan demektir. *Düger / Tohar*: Birikenler, döğüştenler anlamındadır. *Toturka / Dodurga*: Ülke almak ve hanlık yapmak

anlamındadır. *Yaparlı*: Mis kokulu anlamındadır. Uldız Alp / Yıldız Han Sembolü Tavşancıdır. Oğulları: *Avşar / Afşar*: Çevik ve vahşi hayvan avına hevesli, avcı anlamındadır. *Kızık / Kırık*: Çok ciddi ve kuvvetli anlamındadır. *Bekteli / Beğdili*: Ulu, aziz anlamındadır. *Kargın / Karkın*: Taşkın ve doyurucu anlamındadır.

Şair haklı olarak Ozantürk'ün yurdu Türkmen diyarını, yani Yozgat'ı Türklüğün ulu çınarı olarak ifade etmektedir.

Bayram Durbilmez, bu şiirde Ozantürk mahlasını kullanıyor. Ozantürk mahlasıyla yazdığı şiirleri, daha çok halk kültür ürünleri formatında dile gelirken, Durbilmez daha çok klâsik şiir, halk şiiri ve çağdaş şiir özelliklerini bir arada yansıtabiliyor. Şairin Ozantürk mahlasını kullanmasının hem ifade, hem de biçim bakımından önemi var. Şair adeta şaman, baksı, bakşı, beki, ozan bakış açısıyla olaylara çok geriden bakarak an çizgisi üzerindeki anlam boyutlarını, gelecekte oluşturabilecek anlam haritalarına dönüştürmek istediğinde bu kimliğe bürünüyor.

SONUÇ

Şaire göre Türk milleti diğer milletlerden farklı olarak dünyanın çeşitli coğrafyalarında çeşitli devletler kurmuş, aynı zaman diliminde farklı kültür merkezlerinde bayrak, lider şahsiyetler yetiştirmiştir. Bu başka bir millete nasip olamayacak önemli bir meziyettir. Şaire göre kahraman yaratmak, ancak kahraman bir millete nasip olacak olağanüstü bir meziyettir. Tarihin her devrinde kahraman, bayrak şahsiyetler meydana getiren Türk milletinin tarihi kahramanlık destanlarıyla doludur. Böyle bir millet her an yeni kahramanlık destanları yaratabilir.

Kolay, rahat söyleyiş eğilimiyle bilgece söylemi birleştiren bir şairle karşı karşıyayız. Bize güçlü yönlerimizi ve fırsatlarımızı hatırlatıyor. Zenginliklerimizi, bizi biz yapan değerlerimizi ustaca bir bilgelikle şiir diliyle sunuyor. Gönül birliğimizin kurulabilmesinin ancak ortak kültür merkezlerinde yetişmiş manevi mimarlarımız sayesinde mümkün olabileceğini vurguluyor.

Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adlarına üst bir kimlik olarak oluşturduğu yedi devlet bir millet adlandırmasıyla, her yörenin kendi değerlerini bize hatırlatıyor. Türk edebiyatı coğrafyasında usta şairleri, bilge ve manevi şahsiyetlerimizi, bizim için

kutsal sayılan beldeleri güzel Türkçesi, zengin kelime hazinesi usta bir ressamın renkleri derinlikler yaratacak şekilde kullandığı gibi, duygunun en derinlerine bizi yolculuğa çıkarıyor. Kafiye, ölçü, ritim, ses yinelemeleleriyle, müzik ağırlıklı ses armonisi yaratarak şuur altının dilini oluşturuyor ve ruhumuza dokunuyor.

KAYNAKÇA

- Cengiz AYTMATOV, Bütün Eserleri -2 Hikâyeler (Yıldırım Sesli Manasçı, Yüzyüze, Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek), (Çev. Refik Özdek), Ötüken Yay. İst.1990.
- Ahmet CAFEROĞLU: Türk Dili Dergisi, C. XV, S.173, Şubat 1966, s.298.
- Mayramgül DIYKANBAYEVA, "Kırgız Adı Üzerine", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (TAED) 43, Erzurum 2010.
- Bayram DURBİLMEZ, Türk Dünyası Şiirleri Turnalar, Ürün Yay., Ankara, 2012, s.5-9.
- Bayram DURBİLMEZ, *Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs*, Geçit yayınları: Kayseri, 1999.
- Bayram DURBİLMEZ, "Efsaneden Destana: Kazakistan'da Korkut Ata ve Korkut Küyü" *Millî Folklor*, 8 / 60, 2003, s. 219-232.
- Bayram DURBİLMEZ, "Manas Destanındaki Kimi Motiflerin Türk Halk Kültüründeki Yansımaları", *Halkbilimi Araştırmaları-Forschungen für Volkerkunde*, 2. Kitap, 2003, s.154-176.
- Bayram DURBİLMEZ, "Nahçıvan Türk Halk İnanışlarında Mitolojik Sayılar", *Turkish Studies*, 3/ 7, 2008, s.340-352.
- Bayram DURBİLMEZ, "Kazakistan'dan Derlenen Manzum Bilmecelerin Şiirlik Yapı Özellikleri ve Bir Tasnif Denemesi", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 34, 2013, s.1-50.
- Bayram DURBİLMEZ, "Kazakistan'da Bilmeceler (=Jumbak) Sorma Gelenegi", *Prof. Dr. Erman Artun Armağanı*, (Hzl. R. Şenesen- Z. Elbir), 2015, s.181-200.
- Faruk K. TİMURTAŞ, "Ali Şir Nevâî'de Türklük Duygusu", *Türk Dili Dergisi*, C. XV, S.173, Şubat 1966, s.304.
- Deniz KARAKURT, Türk Söylence Sözlüğü, Açıklamalı Ansiklopedik Mitoloji Sözlüğü, e-kitap, Türkiye 2011.
- İbrahim KAFESOĞLU, Türk Milli Kültürü, İstanbul, 1983.
- Nihal Atsız, Makaleler I, İstanbul 1992.
- Gustav C. JUNG, Dört Arke-tip (Çev: Zehra Aksu Yılmaz), Metis Yayınları. İstanbul. 2009.
- Gustav C. JUNG, İnsan Ruhuna Yöneliş. Say Yay. İstanbul, 2001.
- Gustav C. JUNG, İnsan ve Semboller. Okuyan Us Yay. İstanbul: 2007.
- Anthony STEVENS, Jung. (Çev. Ayda Çayır). Kaknüs Yay. İstanbul, 1999



Bugün 18 Mart... Çanakkale Deniz Zaferi... Hem de öyle bir zafer ki dünyada eşi yok, benzeri yok. Bugün o mübarek şehitlerimizi anma günü, Mekânları cennet, ruhları şad olsun. Bugün göğsünde vatan ve millet sevdası fişkırان bir avuç inananın “Kazanılmaz” denilen ancak bedelini kanlarıyla ödeyerek kazandıkları mübarek bir zaferin 102. yıldönümünü. Bugün tarihe bir göz attık.

Yedi düvelin Çanakkale önünde Türk’ü haritadan silip yok edebilmek için bir araya geldiklerine şahit olduk. Yine o yedi düvelin bu mübarek toprakları almak için geldiklerini ve geldikleri gibi de gittiklerini gördük.

İsterseniz o günlere yeniden dönelim. Yıl 1915, aylardan Ocak. Yer Çanakkale!.. Denizde sayısız İngiliz ve Fransız filosu, İtilaf Devletlerinin, bir ulusu tarihten silmek, can damarı olan boğazlarını ele geçirmek adına bir araya gelmiş yarım milyondan fazla askeri gücü. Akif’in deyimi ile “Hayâsız bir akın, hayâsız bir ordu.” Ve hayâsız bir savaş.

O dönemin en modern silahı ile donatılmış savaş gemileri. Ve bu gemiler içerisinde her millettten, her devletten bir araya gelmiş haçlı askerleri... Söz konusu bu gemiler o dönemin en büyük savaş gemileri, en son silah ve mühimmatla donatılmış. Güvertesinde İki taraflı mübarek toprağımıza çevrili ateş kusan, kan kusan, ölüm kusan uzun namlulu topları.

Bakınız ne diyor cennetmekan Mehmet Akif?..

Şu Boğaz harbi nedir? Var mı ki dünyada eşi? /En kesif orduların yükleniyor dördü beşi. / Tepeden yol bularak geçmek için Marmara’ya / Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.

Karşı cephede sabah şekersiz üzüm hoşafı, öğlen yok, akşam yine şekersiz üzüm hoşafı ve elinde çakaralmaz tüfeği ile üstünde yok, başında yok, tüfeğinde mermisi olmayan ancak göğsünde sarsılmaz bir imanı olan Türk Askeri...

Yokluklar içerisinde on beş - on yedi yaşlarında lise öğrencileri kınalı kuzulardan müteşekkil bir nesil. Akif’in sözünü ettiği “Asım’ın nesli...”

Asım’ın nesli... Diyordum ya... Nesilmiş gerçek:/ İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek. / Şüheda gövdesi, bir baksana dağlar, taşlar... / O, rükû olmasa, dünyada eğilmez başlar,

İşte o Asım’ın nesli böylesine devasa bir gücün karşısında boyun eğmedi. Göklerde çarpışan mermiler ile bir metrekareye düşen altı bin mermi onları

yıldırmadı. Çünkü hiçbir güç onlara bu güne kadar boyun eğdirememişti. Bu ruhla “ÇANAKKALE GEÇİLMEZ” dedi ve ÇANAKKALE GEÇİLMEDİ.

Baba ocağından, Ana kucağından, yar kucağından cepheye koşan çoğunluğu lise öğrencisi 250 bin kınalı kuzudan hiç birisi geri dönmedi. Hepsî şahadet şerbetini içti ama vatanına göz koyan düşmanına Çanakkale’yi geçirtmedi.

Bütün dünyaya “Çanakkale geçilmez” dedi...

Çünkü onlara Ulu Önder Atatürk “Ben size savaşmayı değil, ölmeyi emrediyorum” demişti. Atatürk gibi dünyada eşi ve benzeri olmayan bir komutan bu emri verirken o ana kuzuları, o kınalı kuzular bu emri yerine getirmez miydi?

İşte onlar bu emri tereddütsüz yerine getirdiler. Bu emri yerine getirmekle gelecek nesillerin ar ve namusunu kurtardılar, onlara kanları ile yoğrulmuş bir toprak, al kanları ile renklendirilmiş mübarek bir bayrak bıraktılar. Bedelini ise mübarek kanlarıyla ödediler.

Çanakkale İçinde Aynalı Çarısı,/ Ana Ben Gidiyom Düşmana Karşı/ Of Gençliğim Eyvah.../Onlarda gittiler, bölük bölük gittiler...

Daha on altı veya on yedi yaşlarındaydılar. Lise öğrencisiydiler ve onlar okullarından, evlerinden kaçıp gittiler... Bir daha geri gelmeyeceklerini, bir daha sevdiklerini, yavuklularını görmeyeceklerini bile bile gittiler. Geride gözü yaşlı anneler, bacılar, yavuklular bırakarak gittiler. Bir daha da geri dönmediler... Çanakkale’de Bedrin aslanları onları bekliyordu. Çanakkale’de melekler şerbeti bitirilmeyen bir kazanda şahadet şerbeti kaynatıyorlardı... İşte bu kınalı kuzular başlarındaki kınalılarıyla bu şerbeti içmek için gittiler.

Ve kana kana içtiler... İçtiler de bizlere üzerinde istiklal ve hürriyetimize doyasıya yaşayabileceğimiz her karış toprağında al kanları bulunan mübarek bir vatan ve her köşesinde dalgalanan ve üzerlerinde al kanları bulunan şanlı bir bayrak bıraktılar.

Mekânları cennet ruhları şad olsun.

I

Halk arasında anonim bir söz vardır kulaktan kulağa gider. Denilir ki... “**Her Müslüman’ın Kâbe’yi, her Türk’ünde Çanakkale’yi görmesi gerekir**”. **El Hak doğrudur...**”

Biz de bu gereksinimden, Çanakkale’ye olan sevdamızdan, orada vatani için şahadet şerbetini içen

şühedalarımıza olan saygımızdan olacak ki içimizdeki “Ölmeden önce Çanakkale’yi görmelisin” emrine uyarak çıktık yola.

Yol arkadaşım R.Mithat Yılmaz’la indiğimiz İstanbul Atatürk Hava Limanında bizi yeğenim Ahmet karşıladı. Üç gün İstanbul’da kaldık. Oradaki yakınlarımızı dostlarımızı ziyaret ettik. Hatıralarımızı yeniledik.

Dördüncü gün İstanbul’da ikamet eden Eğitimci-Şair ve Yazar kardeşim Dursun Elmas’ı da alarak yenden düştüğ yollara. Marmara Denizinin o muhteşem sahilini seyrede ede doyumsuz bir yolculuktan sonra vardık şehitler yurdu Çanakkale’ye...

Çanakkale’de araba vapurundan indiğimizde bizi karşılayan Muammer Bulut dostumuzun aracıyla Akademi Erkek Öğrenci Yurduna gittik. Akademi Erkek Öğrenci Yurdu Boğazkent Mahallesi Atatürk Caddesi üzerinde 5-6 katlı özel bir eğitim kurumu. Burasını Çanakkale Şairler ve yazarlar Derneği Başkanı Mustafa Berçin kardeşimiz işletiyor. Sayın Berçin çok yönlü ve dop dolu bir insan... Gittiği her yere güzellikler götürüyor, yaptığı her işi de güzel yapıyor.

MERHABA ÇANAKKALE

O gün Çanakkale’de ilk günümüz. Kalacağımız yere yerleştikten sonra Mustafa Berçin’in bizlere tahsis ettiği bir araba ile Çanakkale’yi gezdik. O doyumsuz sahilini boydan boya arşınladık. Yorulduğumuzda sahilde birer bardak çay içtik martuların kanat çırpmalarını seyrettik. Daha sonra ÇİMENLİK KALESİ ile avlusundaki topları, mayınları, makineli tüfekleri inceledik. Aynı özellikleri esas alınarak inşa edilen NUSRAT MAYIN GEMİSİNİ gezdik. Bu geminin o karanlık savaşta karanlıkları yırtan hizmetlerini dinledik. Denize döktüğü mayınları gördük.

DENİZ MÜZESİNE olan hayranlığımızı gizleyemedik.

Şehir turumuz devam ediyordu.

Mihmandarımız bizleri türkülere konu olan AY-NALI ÇARŞI ’ya götürdü. Kapıdan içeri girer girmez Sözlerini İhsan Ozanoğlu’nun yazdığı, Muzaffer Sarısözen’in bestelediği “Çanakkale içinde aynalıçarşı // Ana ben gidiyom düşmana karşı” türküsünü gayri ihtiyari mırıldanmaya başladık. Bu duygular içerisinde girdik Aynalı Çarşı’ya...

Çanakkale İçinde Aynalı Çarşı, / Ana Ben Gidiyom Düşmana Karşı. / Of Gençliğim Eyvah. // Çanakkale İçinde Bir Uzun Selvi, /Kimimiz Nişanlı Kimimiz Evli.Of Gençliğim Eyvah.

Çanakkale Üstünü Duman Bürüdü, / On Üçüncü Fırka Yürüdü. / Of Gençliğim Eyvah. // Çanakkale İçinde Bir Dolu Testi, / Analar Babalar Mektubu Kesti./ Of Gençliğim Eyvah.

Hüzün dolu bir ortamda bu çarşığı gezdik. Bu çarşının özelliği her iki taraftaki bütün dükkânların kapılarının üzerine şehitlerimizin mübarek kanları ile renklendirilen aynı ebattaki tertemiz şanlı bayrağımızı asmalarıydı. Bu özellik Çanakkale Ruhunu canlı tutmaya yetiyordu.

Bir kere daha anladık ki Çanakkale görülmesi, gezilmesi, bilinmesi gereken bir yer. Çanakkale Türk tarihinin yeniden yazıldığı, Mehmetçiğin destanlar yazdığı bir yer. Buraları her karış toprağında bir şehidin mübarek kanının döküldüğü mübarek mekânlar.

Çanakkale bir destan, Çanakkale Türk’ün yeniden var oluşunun destanı... Bütün bu destanların kanla, canla yazıldığı bir yer. Vatanımızın, aramızın, namusumuzun, kurtarıldığı, bayrağımızın dalgalandırıldığı kutsal yerler. Kurban olayım ben o cennet yörenin her karış toprağına...

O akşam konakladığımız yerde bizleri ziyaret eden değerli dostlarımız vardı. Bunlardan biriside MİM İnşaat Sahibi Mim Kemal Ertuğrul’du. Sayın Ertuğrul en az bizler kadar Çanakkale sevdalısıydı. Sabah 08’de bizleri alacağını söyledi.

Sabahı iple çektik.

Sabah ezanı ile birlikte fırladık yataklarımızdan. Bir taraftan Ezan-ı Muhammed’iye’yi dinlerken bir taraftan da kalem kâğıt arıyordum. İlk işim şu dörtlüğü yazmak oldu.

Bu sabah Çanakkale’de okunan bu ezanlar, / İnanın boğazın derinliğinden geliyordu./ Kanlarıyla, canlarıyla bu tarihi yazanlar/Her tabya, her siperde Allahüekber diyordu.

Yazımızın başında Çanakkale’nin önemine değinmiştim. Konumuza devam edelim... **Çanakkale ruhu bir milletin yeniden dirilişidir. Çanakkale ruhu arın, namusun ve vatanın kurtuluşu bayrağın göndere dikilişidir. Çanakkale ruhu sevdadır, sevgidir, hürriyettir. Çanakkale ruhu millet olmanın özelliği ve güzelliğidir. Bu ruhun, bu güzelliğin, bu sevginin diri ve duru tutulması gerekir.**

II

Çanakkale’de, bu mübarek beldede ikinci günümüz. Bir mübarek Cuma günü... Ve üzerine basmaya kıyamadığımız bir mübarek belde, Şehitler yatağı... Saat 09... Bindiğimiz araba merak ettiğimiz yönlere doğru hareket ediyor... Kaptan köşkünde iş adamı ve şair

Mim. Kemal Ertuğrul var. “Ya Bismillah” deyip yola çıkıyoruz. 125 Km.lik bir yolculuktan sonra **ASSOS** Antik Kent’e gelebildik.

Sayın Ertuğrul burasının yurdumuzun en son batı noktası olduğunu söyledi. Assos harabelerini gezdikten sonra yolumuza devam ediyoruz. Yolumuzun üzerindeki Aleksandır Truva denilen yere geliyoruz. Oradan hareketle İNTEPE’de rüzgâr tribünlerini seyretmekten kendimizi alamıyoruz.

TURGUT REİS bataryasını gördüğümüzde Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün ne kadar büyük bir lider, ne kadar ileri görüşlü bir kahraman oluşuna bir kez daha şahit oluyoruz. Mustafa Kemal Atatürk Turgut Reis Bataryasının 2.Dünya harbine girmemiz halinde savunmamız için Almanya’dan satın alıyor. Denizi gören iki önemli noktada bunları konuşlandırıyor. Ancak akıl dolu siyasi girişimleriyle pek çok savaşlardan yılmaz ve bitik çıkan bu yorgun milleti savaşa sokmama başarısını gösteriyor ve bu topraklara hala orada Çanakkale boğazını seyrediyor.

Dardanos’ta bulunan **HASAN MEVSUF ŞEHİTLİĞİNİ** gözyaşlarıyla inceliyoruz. Çanakkale’nin nasıl geçilmez kılındığını net bir şekilde burada görebiliyoruz. Devam ediyor yolculuğumuz. Bu kez **TRUVA ATININ** olduğu yerdeyiz. Truva atının içerisine girip resimler çektiriyoruz...

III

Çanakkale’de üçüncü günümüz. İnsanın gönül tellerini titreten bir sabah ezanı ile uyandık. Kaldığımız yerin balkonuna çıkıp Çanakkale’nin o mübarek havasını ciğerlerimize doldurduk. Namazımızı kıldık şehitlerimize Fatihalar gönderdik. Kahvaltı, çay ve muhabbet derken saatin 08.30’za geldiğini gördük.

Ev sahibimiz Mustafa Berçin kardeşimin bizlere tahsis ettiği aracı ile Araba vapuruna zar zor yetiştik. Kaptanımız Çanakkale’yi ve Çanakkale tarihini çok iyi bilen çok değerli bir eğitimcimiz, tarihçi kardeşimiz Metin Güven...

Vapurumuz suları yara yara “Allah’ın yeryüzündeki cenneti” dediğimiz bir manzarayı seyretmekten öte Cennetmekân Mehmet Akif Ersoy’un;

“Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak, / Boşanır sırtlara vadilere, sağnak sağnak.” dediği o ufacık karaya yani Gelibolu yarımadasına doğru yol alıyordu. Karşımızda elinde tüfeği ile bir Mehmetçik sülüyeti... Heyecanımız artıkça artıyor. Yaklaşıyoruz **KİLİTBAYIR** denilen o tarihi yere Necmettin Halil Onan’a ait Bu mübarek toprakların kutsiyetini özetleyen “Bir Yolcuya” başlığını taşıyan o muhteşem şiirini

görüyoruz.

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın,
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın,
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda,
Gördüğüm bu tümsek, Anadolu’nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda,
Can veren Mehmed’in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmed’in düşmanı boğduğu sele,
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki, haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin,
Bir harbin sonunda, bütün milletin,
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Allah’a şükür işte biz bu gün hürriyetin zevkini tattığımız yerdeyiz. Rabbim bizi istiklal ve hürriyetimizden etmesin. Bayrağımızı indirtmesin, ezanımızı dindirtmesin. Vapurumuz **KİLİTBAYIR** İskeleyi’ne demir attığına “Bismillah” Diyerek ayak bastık bu mübarek topraklara, bu mübarek beldeye. Mehmet Akif Ersoy buraları için:

Şu Boğaz harbi nedir? Var mı ki dünyada eşi? / En kesif orduların yükleniyor dördü beşi. / Tepeden yol bularak geçmek için Marmara’ya / Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya... / Dediği o ufacık kara parçası işte burasıdır.

Bu kara parçasındaki ilahi güç Çanakkale’yi geçilmez kılmıştır. Burada şahadet şerbetini içen yaşları 17-18 olan Mustafa Kemal’in kınalı kuzularının göğüslerindeki iman dolu siperleri Fatih Sultan Mehmet’in buraya yaptırdığı kale ile Kanunu Sultan Süleyman’ın yaptırdığı kule kadar güçlü ve kuvvetlidir. İşte sözünü ettiğimiz kale ve kulede buradadır. Burası Çanakkale Boğazı’nın en dar yeridir. Burada resmettik dağın yamaçlarına yaslanan Mehmetçüğimizin resmini, kayıt ettik zihnimize...

DÜŞÜN Kİ, HAŞROLAN KAN, KEMİK, ETİN / YAPTIĞI BU TÜMSEK, AMANSIZ, ÇETİN... / BİR HARBİN SONUNDA BÜTÜN MİLLETİN / HÜR- RİYET ZEVKİNİ TATTIĞI YERDİR.

Sözlerini zihnimize kazıdık. Bize bu zevki tattıranlara, bize bu kutsal vatani, vatan olarak bırakanlara, okuduğu lisede öğrenimini bırakarak Çanakkale’ye koşan kınalı kuzulara ve Bu kınalı kuzulara “Ben size ölmeyi emrediyorum” diyen dünya lideri Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına rahmet olsun,

mekânları cennet ruhları şad olsun.

İlk durağımız Çanakkale Savaşının en yoğun olduğu on binlerce Mehmet'imizin şehit olduğu **MECİDİYE TABYASI** oldu. Burada Akif'in "**GEL SENİ TARİHE GÖMEYİM DESEM SİĞMAZSIN**" dediği Seyit Onbaşı'nın kahramanlığını dinledik... Savaşın en kızgın anı Çanakkale Boğazı geçti geçilecek. Elde avuçta ne top var, ne gülle. Seyit Onbaşı elde kalan son güllerden birini "Ya Allah ya Bismillah" diyerek arkalıyor yanındaki üç beş Mehmetçiğin şaşkın bakışları arasında 215 kiloluk gülleği 4-5 basamakla yukarı çıkıp topun namlusuna sürüyor. Yine "Ya Allah Bismillah" diyerek topu ateşliyor. İşte o atış, işte o son gülle, işte o iman kuvveti yedi düvele "**ÇANAKKALE GEÇİLMEZ**" dedirtiyor Fransızların en büyük, en modern "batırılmaz" dedikleri savaş gemisini Marmara'nın mavi sularına gömüyor.

Bütün bunları dinlerken gönül tellerimiz titredi, gözlerimiz nemlendi. Ellerimizi semaya açıp Yüce Mevlamızdan mağfiretler diledik. Bu tablo karşısında o mübarek insanın aziz hatırası önünde saygıyla eğildik. Türklüğümüzden, Müslümanlığımızdan, insanlığımızdan iftihar ettik. Ne mutlu bizlere ki böylesine muhteşem ve mübarek bir neslin torunlarıyız dedik.

Oradan bir başka adrese düşmanın mort edildiği **MORTO KOYU'**nda **ŞEHİTLER ABİDESİNİ** ziyaret ettik. Mehmetçiğin savaşta bile düşmanını kolladığını, kucakladığını gördük. Akabinde Soğan dere, Kereviz dere, Domuz Deresini sonrasında sahra hastanesinin kurulduğu Karanlık dereyi gördük. Şahin dere'de kurulan hastanede binlerce yaralının tedavi edildiği ağır hastaların Çanakkale'ye gönderildiği ve burada üç bin şehit verdiğimizizi öğrendik.

25 Nisan günü düşmanın karaya çıktığı ilk gün öldürülen İngilizlerin Mezarlığı da buradadır.

Burada hala sürülen tarlalarda insan kemiklerinin çıktığı söylenmektedir. Yarın **MEÇHUL ASKER** anıtına gideceğiz. Yarını bekleyiniz. Rabbim bu necip milleti havasız, susuz bıraksın ama hürriyetsiz bırakmasın. Çünkü hürriyetimiz olmasa ne arımız ne namusumuz, ne gönderde bayrağımız nede okunacak ezanımız olur.

IV

Bugün için Meçhul Asker anıtına gideceğimizi söylemiştik. İşte bugün o mübarek yerlerdeyiz. **MEÇHUL ASKER** Anıtına geldiğimizde tüyelerimizin diken diken olduğunu gördük... Bu vatanın nasıl vatan olduğunu, topsuz tüfeksiz bir milletin yedi düvelle nasıl boğuştuğunu ve bu yedi düveli, bu devasa gücü, mermisi olmayan çakarılmaz tüfeklerle nasıl yendiğini öğrendik. Ve bir kere daha bu milletin vatansız, bayrak-

sız ve hürriyetsiz yaşayamayacağını gördük. "Bizim başımızı gövdemizden ayırabilirler ama bizi bir karış toprağımızdan, arımızdan, onurumuzdan ayıramazlar." Dedik.

Bu mübarek yerde sadece o meçhul askerin başının gömülü olduğu, gövdesinin ise nerede olduğunun bilinmediği öğrendik. Gövdesinin nerede olduğu merak bile etmedik. Çünkü o mübarek gövde Türk Milletinin gönlündedir, yüreğindedir. İşte o Meçhul asker ve o meçhul askerler bedenlerini parçalattılar ama vatani parçalamadılar. Kanlarıyla canlarıyla bu vatani vatan yaptılar. Biz burada bu şehitlerimizin, 250 bin kınalı kuzularımızın, bunlara komutanlık eden tarihin yazdığı en büyük komutan Mustafa Kemal Atatürk'ümüzün aziz ve mübarek ruhlarına Fatihalar gönderdik. Yüce Allah ruhlarını şad, mekânlarını cennet eylesin...

Biz bu gün burada **KİLİTBAYIR** ile **SEBDÜLBAHİR** arasında Çanakkale ruhunu yaşadık.

Çünkü bu yöreler bu çetin savaşın görgü tanıkları idi. Yaşlı bir amcamız üzerinde atladığımız bir tümseğin yüzlerce Mehmetçiğin içerisinde şehit olduğu siperler olduğunu söylediğinde kan beynimize sıçradı... Buralarda abdestsiz gezilemeyeceği gerçeğini öğrendik. Çünkü her adımımızda bir şühedanın ayak izini görmemiz mümkündü. Görüp de irkilmemek o mübarek ruhu hissetmemek ise mümkün değildi.

Metrekaresine altı bin merminin düştüğü, havada mermilerin çarpışarak kaynaklaştığı yerler burasıydı. Mehmet Akif'in;

Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak, / Boşanır sırtlara vadilere, sağnak sağnak. / Saçıyor zırha bürünmüş de o namert eller, / Yıldırım yaylımı tufanlar, alevden seller. / Dediği yerler bu yerler olsa gerek...

Özetleyecek olursak Çanakkale'nin her karış toprağında Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ve "Ben sizlere ölmeyi emrediyorum" dediği 250 bin Kınalı Kuzu'nun ayak izlerini görüyorduk.

Metin Güven Hoca anlatıyor!..

"İlk Şehitler Anıtı'nda bulunan **KANLI SIRT**"ta ki tabyaya düşman gemilerinden atılan bir top tabyanın bacasından içeri düşüyor. Burada 86 askerimiz şehit oluyor. Tabyanın gücü oldukça zayıflıyor işte o anda Ezineli Yahya Çavuş'un oluşturduğu 60 kişilik bir kuvvet filikalardan toprağa ayak basan düşman güçlerine büyük bir zayıatlar verdiriyor. "**ÇANAKKALE GEÇİLMEZ**" Sözü burada zuhur ediyor. Denizin kızıla boyandığı yerinde burası olduğunu söylüyor değerli hocamız.

Düşmanın **ALÇITEPE'YE** kadar ilerlediğini ancak

bir avuç Mehmetçiğin canı pahasına köye girişlerine izin vermediğini ifade ederek sözlerini noktalyordu.

ANZAK KOYU'NUN hemen karşısında **ARIBURNU YARLARI** mevcut. Bu yarları aşmak hele ki savaş esnasında mümkün olmasa gerek. İşte yirminci asrın dehası Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk burasının tutulması emrini veriyor. Anzak'ların buraya çıkışları ile başlayan o kanlı savaşta 1520 şehit verirken 4700 askerimizde ağır bir şekilde yaralanıyor. Buna rağmen Anzak'lar bu tepeyi aşamıyorlar. Burada var olan bir mezarlık binlerce askerimizin ve on binlerce Anzak'lının yattığı yerdir.

CONK BAYIRI'NIN bu kanlı savaşta öneminin çok büyük olduğu söylenir. Burası Atatürk'ümüzün bu millete Yüce Allah tarafından bağışlandığı bir yerdir. Burada bir mermi Atamızın göğsüne isabet etmiş ve Atamızın saatine çarparak hızını kaybetmiştir. Bu saatin kırıldığı gerçektir.

Burada gözümüze **GÖZETLEME MEVZİLERİ** çarpıyor. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk bizzat bu mevzileri düşmanı gözetlediği söylenir.

Çanakkale'de bir yer gördük ki tarih adına utandık, insanlık adına utandık... **ZİĞİNDERE ŞEHİTLİĞİNDE** 28 Haziran 1915 tarihinde savaş kurallarına göre savaş dışında tutulması gereken hastanelerimize İngilizlerin ve Fransızların bomba yağdırdıkları için bu hastanelerde on binlerce yaralı askerimiz şehit edilmiştir.

Şehitliklerimiz gezmekle, görmekle bitmiyor. Bugün Çanakkale'nin şehir nüfusu 102 bindir. Oysa Çanakkale savaşında ki şehit sayımız 250 bindir. Bu günkü Çanakkale nüfusunun tam iki buçuk katı...

Bu şehitliklerimizden biriside Teğmen Mustafa Efendi ile 200'ü aşkın Mehmetçiğimizin şahadet şerbetini içtiği **ŞAHİNDERE ŞEHİTLİĞİ'DİR**

Devam edelim... Bu bölgede toplanan kabirsiz şehitlerin kemiklerinin topluca gömüldüğü **NURİ YAMUT ANITI'NA** gittik Yine hüznün doluyduk. İşte İstiklal Marşımızda;

“BASTIĞIN YERLERİ ‹TOPRAK› DİYEREK GEÇME, TANI/ DÜŞÜN ALTINDAKİ BİNLERCE KEFENSİZ YATANI.”

Sözlerinin burası için yazıldığını anlamak için insanın kâhin olmasına gerek yok. Her şey izah edilebilir, her şey anlatılabilir. Ancak Çanakkale anlatılamaz. Çünkü Çanakkale bir manevi ruhtur.Çanakkale bir destandır. Çanakkale destanının mürekkebi 250 bir şehidin mübarek kanı ile oluşmuştur. Bu mürekkep hem destanımızı yazan mürekkep, hem de mübarek

bayrağımızın rengi olmuştur. Çanakkale destanı işte bu temiz ve mübarek kanla yazılmıştır.Ey tarihlere sığmayan şanlı asker!.. Ey büyük deha, büyük kahraman, büyük asker, ey Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk senin “Ben size ölmeyi emrediyorum” dediğiniz gençler bu gün Cennet-i Ala'da Yüce Peygamberimizin komşularıdır. Ve yedi düvelden kurtardığınız bu vatan ümmeti Muhammed'in üzerinde hür ve gür olarak yaşadığı bir kutsal toprak ve bir cennet vatandır.

Sen ki, a'sâra gömülse taşacaksın... Heyhat,/ Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihat... / Ey şehid oğlu şehid, isteme benden makber,/Sana âğuşunu açmış duruyor Peygamber.

Ey bu ülkenin makûs talihini yenen Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk! Yüce Peygamberimizin ağuşunu açarak beklediği sizlersiniz. Sizler cennet-i alada ve bu milletin gönlünde ilelebet yaşayacaksınız. Sizi ve şehitlerimizi unutmak mı?...

Hâşâ bin kere hâşâ... / Vatan size minnettardır. / Esen kalın sevgili okurlarım!..

Mutlu kalın ama **HÜRRİYETLE** kalın... Çünkü ata babalarımızın deyimi ve tarihlerin yazdığı gerçekler ile hürriyetsiz ve cumhuriyetsiz yaşamıyor, yaşanılmıyor...

Yarın **ELVEDA ÇANAKKALE** diyeceğiz, yarını bekleyiniz...

V

ÇANAKKALE'YE geleceğimiz o gece eline bir balon verilmiş çocuklar gibi sevinçli ve heyecanlı idik. Çanakkale'deki son gecemizde ise tam aksine elinde balonu alınmış çocuklar gibi üzgün ve hüznüydük. Çünkü yarın sabah bu mukaddes topraklardan ayrılacağız, yarın sabah Çanakkaleli dostlarımızla vedalaşacağız.

O akşam yol arkadaşlarım Dursun Elmas, R.Mithat Yılmaz, Çanakkale Şairler ve Yazarlar Cemiyeti Başkanı Mustafa Berçin, MİM İnşaatın sahibi kadim dost Mim Kemal Ertuğrul, mihmandarımız tarihçi Metin Güven ve bazı dostlarımızla uzun uzun muhabbet ettik. Çanakkale'yi, şehitlerimizi, yiğitlerimizi konuştuk. Bu ayrılığa “Yolcu yolunda gerek” diyerek teselli bulduk. Bir dem olur hüznü sevinci bir arada yaşarsınız ya bizde burada üç gün boyunca hem hüznü, hem sevinci, hem mutluluğu bir arada yaşadık. Bir rüya gördük rüyalar şehri Çanakkale'de... Bir bölümünde sevdalaşan, bir bölümünde destanlaşan bir rüya... Bu rüyanın içerisinde sevgi ve seveda vardı. Bu sevdanın ortak adı da vatan sevgisiydi.

Ah bu vatan sevgisi
Sevgilerin en yücüsü,

Can içinde can

Önce Vatan, önce Vatan... (M.Ş.)

Her sevgiden üstün, her sevgiden yüce bir sevdandı o sevda; gezildiğinde, görüldüğünde, dinlenildiğinde insanın gönül tellerini titreten, gözlerini nemlendiren bir sevda...

Damarlarda kan olup dolaşan, destanlaşan, romanlaşan, şiirleşen bir sevda. İşte biz böyle bir sevdaya şahit olduk Çanakkale’de... Sevginin, sevdanın rüyasını gördük... Kınalı kuzuların başlara yaktıkları kınayı... Lise öğrenimi bırakarak anasını, babasını, kardeşini yavuklusunu terk edip Çanakkale’ye giden, cennete koşar gibi ölüme koşan Kınalı Kuzuların gönlünde yanan sevdayı, ölümsüz bir vatan aşkını gördük. İşte bunun adı “Vatan aşkıydı”. Sevgi, sevda ve hasret vardı bu aşkın içinde. Allah bizi böyle bir aşktan mahrum etmesin. Sevdiklerimizi gördük Çanakkale’de...

Mustafa Kemal Atatürk’ümüzün ayak izlerini, dehasını, devlet adamlığını, engin fikirlerini gördük. Onun kurtuluşa varan gözlerindeki sönmeyen ateşi gördük. Seyit Onbaşı’yı gördük sırtındaki 215 kiloluk top mermisinin altında yıkılmadığını, basamakları birer birer çıkararak sırtındaki o ağır yükü, zafere ulaştığını ve tarihlere yön verdiğini gördük. Ezineli Yahya Çavuş’un anıtlaştığını gördük. Bedenin nerede olduğu bilinmeyen sadece mübarek başının defnedildiği bir mübarek kabirde o meçhul askeri gördük. Şehitliklerde daha 17–18 yaşlarında iken şahadet şerbetini iştahla için kahramanların nurla dolu kabirlerini gördük. Ankaralı Ahmet’in, Adanalı Cumali’nin, Diyarbakırlı Şehmuz’un, Vanlı Cemal’in, İstanbullu Mehmet’in, Elazığlı Kemal’in, Sinoplu Hasan’ın, İzmirli Sinan’ın, Antepli Şahin’in, Erzurumlu Hüseyin’in, Bigalı Recep çavuşun ve yurdun dört bir yanından vatan hizmetine koşan ve bu yolda şahadet şerbetini içen aziz ve mübarek şehitlerimizin üzerlerinde çiçekler açan, harmanlaşmış ve nurlanmış kabirlerini gördük.

Özetleyecek olursak:

Biz Çanakkale’de her sevgiden yüce olan sath-ı vatani ve bu vatanın nasıl vatan olduğunu, aramızın, namusumuzun nasıl kurtulduğunu ve cumhuriyetimizin nasıl kurulduğunu, ÇANAKKALE’NİN NASIL GEÇİLEMEDİĞİNİ gördük.

Ve Asım’ın nesline veda edebilmek için uyandık o derin rüyadan.

Asım’ın nesli... Diyordum ya... Nesilmiş gerçek:

İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek.

Şüheda gövdesi, bir baksana dağlar, taşlar...

O, rükû olmasa, dünyada eğilmez başlar.

Şartlar ne olursa olsun.

İster üç övün yemeği sadece şekersiz üzüm hoşafı, isterse, elinde top tüfek yerine kazma küreği olsun. Hiçbir güç karşısında boyun eğmeyen sadece rükûa gitmek için boyun eğen bir yüce milletin ferdi olmak ne kadar hoş ve ne kadar gurur verici bir duygudur Yarabbi...

İşte o Çanakkale!..

Cumhuriyet kadar özel,

Hürriyet kadar güzeldir.

Çanakkale!..

BURSA

Bindiğimiz araç Bursa’ya doğru yol alırken gönlümüzde ve ruhumuzda derin bir iz bırakıyordu hayra yordüğümüz ÇANAKKALE RÜYASI...

YAZIMIZIN başında her Müslüman’ın ömründe kere de olsa Kâbe’yi, her Türk’ünde Çanakkale’yi görmesi gerekir demiştik. Bu gereklilik karşısında devletimiz Türk Milliyetçiliğini ön plana çıkarmak bir Çanakkale ruhunu her gönüle yerleştirmek zorunda kalmalıdır. Çanakkale ruhunu yüreğinde taşıyan bir insanın bu ülkenin bir çakıl taşına ihanet edeceği ihtimali sıfırdır. Çünkü Çanakkale ruhunda Atatürk’ü sevmek, 250 bin kınalı kuzuyu, gönderdeki bayrağı, kışladaki sancağı sevmek, helali, haramı bilmek, devlet malını sahiplenmektir. Çanakkale ruhu gönüllerde var olması gereken bir imandır. Çanakkale ruhu Gazi Mustafa Kemal Atatürk demek, hürriyet demek, istiklal demektir. Çanakkale ruhu Seyit Onbaşı demek, Yahya Çavuş demek, Mehmet Akif ve kınalı kuzular demektir. Çanakkale ruhu Edirne’den Kars’a kadar sath-ı vatani sevmektir. Bu ruh kutsal, bu ruh aziz, bu ruh mübarektir. Gidiyoruz Çanakkale’den yüreğimizin bir bölümünü Kilitbahir’de, bir bölümünü Sebdülbahir’de, bir bölümünü Mecidiye tabyasında bırakarak gidiyoruz. Giderken de Ulu Önder Atatürk’ün “Ben size ölmeyi emrediyorum” dediği kınalı kuzularımızın aziz ve mübarek hatıralarının önünde tazimle eğilerek gidiyoruz. Gidiyoruz ama imkânını bulduğumuz anda bir kere daha geleceğiz, biz gelmesek torunlarımızı göndereceğiz. Mübarek şehitlerimizin aziz ve mübarek ruhlarını Fatıhasız bırakmayacağız. Onları rahmetle yâd edip, saygıyla anacağız.

Mekânları cennet, ruhları şad olsun.

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE

Halk arasında bir deyim vardır: “Her rengi boyadık, bir fıstık yeşili kaldı” diye... Bu deyimle anlatılmak istenen; sanki yapılması gereken bütün işler bitti de, önemsiz ve ilgisiz işi yapmak zorundayız!

Son günlerde okuduğum bazı yazılarda, sıkça bir sözcüğün yargılanması dikkatimi çekiyor! İlk defa, bir dostumun iletisinde okumuş ve gereken açıklamaları yaparak doğru içerikte anlaşılmıştık... Fakat bazı yeterli dil bilgisine sahip olmayan kişilerin eline kalemi alarak mal bulmuş mağribi gibi “oğul” kelimesine saldırmasını ve bu tarz yazıların paylaşılmasına bir anlam veremiyorum!

Derde bak!

Neden “İnsanoğlu” deniyor da, “İnsankızı” denmiyormuş? Erkek egemenliğini içeren bu sözcük yanlışmış, falan filan...

Türkçenin zenginliğini ve güzelliğini anlayamayanlar ancak böyle bir savda bulunabilir. “İnsanoğlu” sözcüğü; insan soyuna, insan evladına vurgu yapar. İnsanların erkek cinsiyetinde olanlarını ifade etmez.

Bu “oğul” sözcüğünü çok önemsiyorum. Önemsemediğim içinde bu açıklamayı yapmaya kendimi mecbur hissettim. Elbette dilbilimcilerin daha doğru açıklamaları vardır. Öğrenmekte isteriz.

Türklerde binlerce yıldan bu yana soy ve oymak belirtildiğinde “... oğullarından” denir. Buradaki “oğul” kelimesi erkekleri değil mensup olduğu geniş ailesini belirtir. Aşiretini açıklar... Bazı Türk boyları oğul sözcüğü yerine “ul” sözcüğünü kullanır. Günümüzde yüzbinlerce Türk ailesinin soyadında “oğlu” veya “oğulları” eki vardır.

Tarihimizde birçok Türk Devleti hep bu adlarla kurulmuştur: Osmanoğulları, Karamanoğulları, Eşrefoğulları, Germiyanogulları, Candaroğulları, Menteşeoğulları, Hamidoğulları, Aydınogulları v.b. Burada dikkat edilmesi gereken husus; bu isimlerin “oğul” olarak ek almasıdır. Bu devletleri kurucu soyunun mensupları “oğlanları” değil “oğulları” olmaktadır. Devletin yönetiminde bulunan halk ise sadece “Osmanlı, Karamanlı, Candarlı” gibi siyasi mensubiyeti taşımışlardır.

Neden “Oğul” ?

“Oğul” sözcüğü, arıların çoğalarak yuvadan ayrılmasını yani bereket ve çoğalmayı ifade eder. Oğul; so-

yun genişlemesi ve kalıcılığı için bir duadır. Bir varoluş gerçeğidir. Türkçe “anaç dildir” doğurgandır. Anlamalı sözcük türetilmesi Türkçenin yapısında vardır. “Oğul” kesinlikle cinsiyetle ilgili söylenmemiştir. Dilimizin zenginliğini ve düşünce derinliğini iyi anlamamız gerekir.

Acaba bu fıstık yeşili boyanın arzı endam etmesinin sebebi, “Türk kültürüne bir darbe de ben vurayım!” olabilir mi?

Her zaman ve her yerde;

“Türkçe düşüneceğiz, Türkçe konuşacağız, Türkçe yazacağız, Türkçe okuyacağız, Türkçe yaşayacağız”



İTİMAT “GÜVENMEK EMİN OLMAKTIR”

Alış verişlerde türlü işlerde
Doğruluk dürüstlük bir çeşit haktır
Adanmışlık eziyettir her cana
İtimat güvenmek emin olmaktır
Kandırmak aldatmak helal değildir
Başkasının hakkına el koymaktır
Kim demiş ki hakkı ihlal değildir
İtimat güvenmek emin olmaktır
Her bakımdan namuslu ve dürüstlük
Cemiyet içinde huzur getirir
Kişi karakterinde ki üstünlük
İtimat güvenmek emin olmaktır
Aldatılan insan çok acı çeker
Kandırmak güneşte eriyen kardır
Haramlardan mal mülk yığsan ne çıkar
İtimat güvenmek emin olmaktır
Gözü açıklıkmış iş becermekmiş
Bunları başarı saymak günahtır
Helal kazançlara kimler ne demiş
İtimat güvenmek emin olmaktır
Hak yolunda olan hakkaniyetli
Ticarette işte hakka niyetli
Allah sevgisinden hep merhametli
Esas hak yolunda hakkı bulmaktır

Tuncer SÖNMEZ

Dünya'da ve Türkiye'de ben ve öteki ayrışması, kıt kaynakların sömürülme isteği, insanlardaki paylaşım, adalet, acıma, sevgi gibi insani değerleri altüst ediyor.

Her din mensubu ve ideoloji sahibinin saplantısı ve kendini doğru haklı görmesi; **kin, nefret, öfke** fırtınası yaşıyor. Tabi bu fırtına belli çevrelerce bilinçli bir şekilde yaşıyor. İlkel düşünce sahibi ucube tipler, her nasılsa etkili ve yetkili konumdadır.

Ama ne yazık ki, rezilliğin dibine vuranlar, toplumun tümünü ya da bir kesimini rencide edici, kırıcı, yaralayıcı ifadeleri kullanmaktan hiç kaçınmıyor.

Bilinçli ya da değil gerçekleştirilen **çirkinlik kimin eseri** diye sormak gerekir.

İnsanlar; etnik köken, din araştırmasına yönelmiş durumda. Güvensizlik ayrışma hızla artıyor. Birlik ve beraberlik söylemleri ciddiye bile alınmıyor. Kamplaşma artıyor. Toplumda küllenmiş geçmişe ait ne varsa tartışma konusu ediliyor. İnsanlar şaşkınlık içinde! Ne adına bunlar yapıyor, demokratikleşme ve özgürlük adına. Acaba gerçekten öyle mi?

Rezilliklerden sadece partiler, gazeteciler, akademisyenler mi, aydınlar mı sorumlu?

Suç işleyenlere yaşa var olan diyenlerin, hiç bir işlem yapmayanların hiç suçu yok mu?

Reyting canavarına kurban verdiğiniz topluma aşılana zehir, etkisini gün geçtikçe artırıyor.

TV'deki programların, gazete manşetlerinin, köşe yazılarının, TV'de konuşanların, hayatımızı işgal etmesi; hatta sadece hayatımızla sınırlı kalmayıp hayallerimizi bile işgal altına alması sıkıntılı bir süreç.

Düşünen ve üreten beyinler yetiştiremezsek, gençlerin ellerine hamburger kolayı verirsek, gerçek başarının iç huzuru ve mutluluk olduğunu unutturan hayatlar yaşatırsak, sevmeysek/öpmezsek, kendine saygı kavramını yaşamlarına entegre edemezsek, prensipler geliştirecekleri onurlu hayatlar yaşatamazsak, sadece para ve bilgisayarla oyalanıp zaman öldürmelerine müsaade edersek olacağı bu elbet!

Ne olmak istediğini bilmeyen ve hayatının merkezine dizi karakterlerini oturtan gençler, bizim geleceğimiz...

Ama **bizler**, bugünümüzü ziyan ettiğimiz gibi ge-

leceğimizi de yok ediyoruz. Bu tabloyu görünce inanıyorum ki, küresel ısınma bile, insanlık kadar dünyaya zarar veremez!

Değerlerine sahip çıkmayan bir toplumda çözümüş kaçınılmazdır!

Girişimciliğin en önemli gereklerinden biri **özgür düşüncedir**. Kafalar ne kadar özgür olursa düşünceler de o kadar güçlü olacaktır. Özgürlüğün önü açıldıkça girişimcilikte gelişecektir.

Unutulmamalıdır ki; topluma ve insanlara gem vurulduğunda onlardan yenilikçi düşünceleri beklenebilir. Amaçsız, idealsiz, hedefsiz, özgürlük te, ekmek te olmaz!

Bugün dünyada; gıda, su, enerji güvenliği, döviz kuru savaşları tartışılırken, daha fazla nasıl zenginleşiriz, işsizliği nasıl çözeriz sorularına yanıt aranırken, Türkiye'de anlamsız gereksiz konular tartışılıyor. Enerjimizi o kadar lüzumsuz şeylere veriyoruz ki. Doğru şeyleri tartışmalıyız, gereksiz konulara takılıp kalmamalıyız.

Dünya'da **aydınlanmanın ışıkları** tekrar yansımaya başladı. Bu ışıklar gökkubbeden Anadolu coğrafyasına doğru geliyor. O ışık; bu topraklardan yeniden doğacak.

Başarılı bir girişimci olmak için nelere ihtiyaç vardır? sorusunu herkes soruyor. Özgüvene, paraya, yenilikçi düşünceye, iyi eğitime ihtiyaç vardır.

Gençler kendilerine güvenmeli ve kendilerinden daha akıllı insanlarla çalışmalıdır.

Başarı için; hedef belirleyecek ve hayal kurulacak, çalışılacak. Çünkü çalışmadan belirlenen hedefe ulaşmak mümkün değildir. Yılmadan çalışmak gerekir.

Zenginlik önemlidir. Ülkeler zenginleştikçe işsizlik azalır. Ancak asıl zenginlik güç ve vicdandır. Herkes birbirini mutlaka sevmesi gerekir. Ayrılıkta azap birlikte rahmet vardır.

Empati yapmayı öğretmeliyiz. Birbirimizi, şucu bucu ayırmaya ve dışlamaya hakkımız yok. Bu bizim zenginliğimiz ve biribirimizi kucaklamak zorundayız.

Bunları sağlayacak ülkenin duyarlı bilinçli insanları, ortak değerlerde buluşarak, birlikte hareket etmek zorundadırlar.

Aşağıdaki yazı, Diyanet İşleri Reisliği Müşavere Heyeti âzasından “Köy Hocası” gazetesi sahibi Ali Vahit tarafından “Terbiye Dersleri”nin birinci kitabı olarak “Selâmlaşmak”, adıyla Hakimiyeti Milliye Matbaasında 1928 yılında basılmış ve Dr. Ahmet Kayasandık tarafından bu dergide yayımlanmak üzere tashih edilmiştir.

Selâmlaşmak, pek büyük ve çok ehemmiyetli bir şeydir, birbirimizle güzel geçinmenin en birinci şartıdır, bu sade sofular harcı değildir, belki herkesin her zaman kendine mal edineceği bir vazifedir. Selâm bugün dünyanın her tarafında yerleşmiş, kökleşmiş ve hiç modası geçmez bir âdet olmuştur. Sırası gelince, yolu ve erkânı ile selâm vermemek kabalıktır, hele verilen selâmı bir özür yokken almamak haramdır, çok büyük bir ayıptır.

Selâm, ehemmiyetsiz bir şeymiş gibi görünür ama onun yüzünden ne muhabbetler kaynar, ne dostluklar doğar. Selâm vermemek yüzünden de ne kinler tutulur ne fenalıklara sebebiyet verilir.

İnsan dediğin tatlı dil, güler yüz meftunudur, adamın gönlü bunlarla avlanıverir . Bakarsın, karşıdan bir zat geliyor, sen ondan pek iltifat beklemiyorsun, hiç aldırış etmeden gelip geçiverecek zannediyorsun, derken o zat tutar sana güzelce bir selâm verir, o zaman sen hoşlanırsın, artık o adama bir muhabbet bağlarsın, hiç olmazsa içinden onun için “ne iyi adam” dersin.

Ne var, ne oldu? O zat senin için paralar mı saçtı; sana bağlar, bahçeler mi bağışladı? Hayır, hiç öyle şeyler yapmadı, lâkin sana ehemmiyet verdi, bir selâmla senin gönlünü aldı, sen de ondan hoşlanırsın oldun.

Bu, bu kadarla kalmaz, bir daha rasgelişinde bir selâm daha, bir selâm daha derken günün birinde bir yerde buluşup merhabalaşırsınız. Derken derken birbirinizle güzelce bir ahbap olup çıkarsınız. İnsan bir selâm yüzünden nice kıymetli ahbaplar peydahlar.

Şimdi bir de bunun aksini düşünelim: Kendisinden selâm umduğun bir kimse senin yanından öyle bir çalım, bir kurumla gelip geçiyor, hiç aldırış etmiyor. Sen bu hâle karşı kızarsın, tutulursun, “hele şuna bak, beni adam yerine koyup da bir selâm bile vermedi” dersin. “Alacağın olsun, dünyanın ucu uzundur” diye o adama karşı diş bilersin.

Bu, böyle olmamalı ama, o selâmsız ağa işte buna

sebepler olur, sana zorla kin tutturur, hoşundu bağlattırır. Halbuki biz birbirimize karşı böyle mi olacaktık? Müslümanlıkta çalım etmek, kurum satmak, başkalarını hiçe saymak var mıdır? Birbirine kin tutup diş bilemek hiç bize yakışacak bir şey midir? Böyle şeyler hep belaların anasıdır, bu yüzden bin türlü fenalıklar çıkar.

İşte bunun için Tanrımız bize Kur’an-ı Kerim’inde edep öğretiyor ve terbiye dersi veriyor, selâm verildiği zaman güzel güzel selâm almamızı emrediyor, böylelikle bir çok fenalıkların önü alınmasının yollarını gösteriyor. Peygamber Efendimiz de bu uğurda çok çalışıyor, daima selâm veriyor, selâm alıyor, selâm gönderiyor, selâm getiriyor. Herkesi selâma güzel güzel alıştıyor. Herkesi birbirine ısındırıyor, dost etmenin sebeplerini hazırlıyor. Hatta çocuklarla bile selâmlaşıyor. Böylelikle hem küçüklere, hem büyüklere güzel bir ders veriyor, güzel bir örnek oluyor.

Hazreti Enes “ben çocukken” diyor, “evimin önünde oynardım, bazen bakardım. Peygamber Efendimiz gelirlerdi. ‘Esselâmü aleyküm eyyühessıbyan’ diye bize selâm verirlerdi, sonra benim elimi tutup bana bir iş buyururlardı, beni bir şey için bir yere gönderirlerdi, kendileri de ben gelinceye kadar oracıkta, duvarın gölgesinde oturup beni beklerlerdi.”

Ağalar, beyler! Görüyor musunuz, Peygamber Efendimizin nezaketini? Bir çocuğa bir iş buyurulacağı vakit ne yapılmış? Nasıl edilmiş? Haşa, “gel buraya be!” diye söze başlamıyorlar, “yumurcaklar, size oyun neymiş?” diye onları azarlayıp haşlamıyorlar, onlara bir kıymet veriyorlar, onları adam yerine koyup ilk evvela güzelce bir selâm veriyorlar, sonra bir iş buyuracakları çocuğun elinden güzel güzel tutup diyeceklerini diyorlar, oyundan ayrılan o çocuğu o işe gönül hoşluğu ile gönderiyorlar, kendileri de hiç kibir etmeyerek orada bir gölgede oturup çocuğun gelmesini bekliyorlar. Bunlar hep bize birer derstir. Peygamber Efendimize göre çocuğun kıymetinin ne olduğunu şimdi söylemeğe kalksam selâm bahsi kalır. Bizim

pek hor gördüğümüz şeylerden biri de çocuktur, hele şimdi biz sözüme devam edelim:

Bir gün Peygamber Efendimiz ashaptan bazılarına karşı “siz iman etmedikçe, cennete girmezsiniz, birbirinizle sevişmedikçe de iman etmiş olmazsınız, ben size bir çare göstereyim mi ki onu yaparsanız birbirinizle sevişirsiniz” buyurdular. Eshab-ı kiram da “Evet, göster, ya Resul Allah” dediler bunun üzerine Peygamber Efendimiz de “birbirinize selâm veriniz!” buyurdular.

Bakın, hadis-i şerife dikkat edin, cennet imanla ele geçermiş, iman da muhabbete bağlı imiş, muhabbet de selâmla başlamış.

Ne doğru söz: Birbirini sevmeyen, birbiriyle hoş geçinmeyenlerin imanından ne hayır gelir? Öyle iman, adamı kolay kolay cennete nasıl eriştirir? Demek [ki] uzak olsun, yakın olsun herkes birbirini sevecek, birbirini tutacak, böylelikle millet selâmeti bulacak yoksa karı, koca ile; evlat, ana baba ile; kardeş, kardeşle; komşu, komşu ile; mahalleli, mahalleli ile; hemşeri, hemşeri ile; vatandaş, vatandaşla sevişmezse hoş geçinmezse o milletin hâli ne olur?

Bunu düşünmeliyiz de bütün milleti bir tek vücutmuş gibi yapmak için mümkün olduğu kadar sevişmeye gayret etmeliyiz, arada ayrılık, gayrılık bırakmamak için selâmlaşmağa ehemmiyet vermeliyiz.

Öyle ise ağalar, beyler! Bir tanıdığa mı rasgeldik? Selâm vereceğiz, öyle aldırış etmeden geçmek yok, arada bir dargınlık kırgınlık olmadığını selâm vermekle anlatıvereceğiz.

Bir yere mi gireceğiz?

Güzel güzel izin alacağız, selâm vereceğiz, öyle sallapatiden girmek yok, kavga dövüş için gelmediğimizi selâm vermekle bildireceğiz.

Birine bir şey mi söyleyeceğiz, bir şey mi soracağız? İptida selâm vereceğiz, öyle damdan düşer gibi söze başlamak yok, önce selâm sonra kelâm. Bir yerden kalkıp gidiyor muyuz, yine selâm vereceğiz. Öyle birdenbire başını alıp gitmek yok. Bir kırgınlık filan olmadan güzel güzel gittiğimizi selâm vermekle bildireceğiz.

Peygamber Efendimiz, evlerine girince ilk işleri selâm vermek olurmuş, sonra da her şeyden evvel

misvak tutunurlarmış, ikisi de iyi şey. Önce güzel bir selâm veriyorlar, ev halkına hürmet, muhabbet gösteriyorlar, onlara karşı bir dargınlıkları olmadığını bildiriyorlar, sonra da hemen temizliğe başlıyorlar.

Peygamber Efendimiz evlerinden çıkarken de yine selâm vererek çıkarlardı, gönül hoşluğu ile evden ayrıldıklarını ev halkına bildirmiş olurlardı. Müslümanlığı kimseye vermez nice adamlar vardır ki eve cehre ile suratla girerler, çıkıp giderken de öylece bir cehennem sıfatı takınırlar, böyle yapmayı da bir marifet sanırlar. Halbuki böyle geliş, böyle gidış evdekileri ürkütür, telâşa düşürür, öyle selâm vermeden ekşi bir suratla eve gelen adamdan elbette her türlü dırıltı umulur, her türlü tatsızlık beklenir, sonra öyle somurtarak kapıyı vurup giden kimse kim bilir akşama gelince neler yapar, ne kıyametler koparır?

Bunlar hep insanı tasalandıracak, hep adamı birbirinden soğutacak şeylerdir. Gelirken, giderken verilecek bir selâm işte bütün bu tatsızlıkların önüne geçip güzel güzel geçinmeğe sebep olur.

Müslümanlık sade namazdan, oruçtan, sade haccdan, zekâtтан ibaret değildir. Onlar dinin direkleridir, temelleridir. Binanın binalığı sade temelle, sade direklerle midir? Ona daha bir çok şeyler lazımdır ki onları da yapmak, çatmak gerektir. Tıpkı bunun gibi din binasına lâzım olan şeylerden biri de selâmdır, bunsuz Müslümanlık olmaz, olsa da bir hayır gelmez.

Bakarsın bir adam sıkı sıkı namazını kılar, orucunu tutar, hacca da gitmiş, zekâtını da verir. Çok âlâ, çok güzel, lâkin kimsenin yüzüne bakmaz, kimsecikle muhabbet etmez, suratından düşen bin parça olur. Demek adamcağız Müslümanlık yapmak istiyor ama Allah'ın kullarını sevmiyor. Allah'ın kullarına hiç ehemmiyet vermiyor, yalnız kendisini görüyor, yalnız kendisini beğeniyor. İşte bunun hâli tıpkı sade temeli atılmış, sade direkleri çatılmış binaya benzer, iman kuşunu barındırmak için o binanın daha pek çok ekşigi geğiği vardır.

Müslümanlıkta öyle karşı karşıya gelerek gözü gözüne ilişenlere selâm vermemek şöyle dursun, hatta gözü görmeyen bir alilden bile selâmını esirgememek lazımdır, asıl selâma, asıl iltifata muhtaç o zavallıdır, görmüyor diye bir âmâyaya selâm vermemek ona hıyanet etmektir, haberi olmadan onun hakkını yemekdir.

Karşıdan karşıya verilen selâmı almak üzerimize farz olduğu gibi, uzaktan uzağa gönderilen selâmı almak da boynumuza borçtur .

Bir gün, Peygamber Efendimize biri geliyor: “Ya Resul Allah, babam size selâm söyledi” diyor. Bunu duyunca Peygamber Efendimiz de:

“Ve aleyke ve alâ ebîkesselâm” diyorlar. Yani Allah’ın selâmı senin üzerine de babanın üzerine de olsun, buyuruyorlar.

Mektupla gönderilen selâmı almak ve cevap vererek selâm göndermek ye bir haktır, sevişmek hep karşı karşıya olmaz, böyle uzaktan uzağa da olur. Mektuplaşmak da bir nevi görüşmek, bir nevi sila etmektir, mektup yazmayıp selâmı, sabahı kesmek de bir nevi dargınlıktır. Hele birinin mektubuna cevap vermek pek ayıptır, âdeta onu adam yerine koymamak, âdeta onun verdiği selâmı almamak gibidir.

Peygamber Efendimiz hısım akrabanın, dostun ahababın uzak düştüklerinde de muhabbeti kesmemelerine çok ehemmiyet vermişlerdir. Bunun için “Bulduğunuz diyar uzak dahi olsa, mektuplaşarak sila edin” buyurmuşlardır, öyle gözden ırak olduk diye birbirinizi gönülde de ırak tutmak Müslümanlıkta yoktur. Dostluğu uzakta iken de yakında iken de muhafaza etmek gerektir.

Başka bir hadis-i şerifte de hiç olmazsa selâm göndermekle sila edilmesi emredilmiştir. Yani sila etmek üzerinize borç olan hısım akrabanıza bari gidemiyorsanız hiç olmazsa onlara selâm gönderin, böylelikle olsun onların gönlünü alın.

Haydi diyelim ki bir insanın mâni olur, kalkıp gidip sila edemez, eli de dardır, bir hediye filân gönderemez, pek âlâ bu adam bir selâm da mı gönderebilir? Eli yufka ise vakti, hâli yerinde değilse dilini de kedi mi yedi? Niçin hısımına akrabasına bir selâm olsun göndermiyor? Uzak düştüğü hısım akrabasından bir selâmını bile esirgeyen kimseden artık ne beklenir? Soyuna sopuna karşı bu kadar nekes olan kimse, kim bilir yabancılara karşı nasıl olur?

Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifte “insanların en bahili, en cimrisi selâmına bahil olan kimsedir” buyurmuşlardır. İane vermeyen zenginler de nekestir, zekâtını fitrasını vermeyen kimseler de nekestir, lâkin

bir selâmını esirgeyen adam kadar dünyada bahil kimse olmaz.

Adamcağız bedava bir selâma bile yanaşmıyor, nerede kelâm nerede taam, nerede sohbet muhabbet, nerede muavenet? Selâm gibi gayet kolay bir iyiliği yapamayan adamdan nasıl olur da büyük büyük hizmetler beklenir? İnsan iyiliklere hafiflerden, kolaylarından başlayarak idman etmeli ki sonra milletin memleketin selâmet için daha ağır, daha güç fedakârlıklara katlanabilsin.

Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifte de şöyle buyurmuşlardır: “Bir kimseye gerek toptan, gerek ayrı, ayrı yirmi Müslüman selâm verse de o gün yahut o gece ölecek olsa ona cennet vacip olur.”

Sakın, cennet de ne kadar ucuzmuş demeyin, cennet ucuz değildir, din kardeşlerinin gönülleri pahalıdır. Güzel güzel selâm vererek yirmi Müslümanın gönlünü almağı sen az bir şey mi sanıyorsun? Nice sevaplar vardır ki küçük görünürler ama faydaları pek büyüktür. Nice günahlar da vardır ki küçük görünürler ama belâları da pek büyüktür. Bunun için küçüktür diye öyle sevaplara, günahlara ehemmiyet vermezlik etmeğe gelmez.

Bazı insan büyük büyük günahlar işler, Allah’ın gazabına uğramaz da ufak sandığı bir günah yüzünden o saat belasını buluverir.

Bazı sevaplar da böyledir. İnsan, büyük büyük hayrat, hasenat yapar, makbule geçmez de beri tarafta bir yetimin başını okşar, yahut selâm vererek bir gönül alır Allah da bu yüzden o adamın mertebesini arttırıverir, bunun için yirmi kişiye selâmla cennet ele geçer mi diye şüpheye düşmek doğru değildir. Şimdi gelelim selâmın usulüne, adabına:

Selâmı kim kime verecek, ilk önce selâma kim başlayacak? Bu da nazik bir meseledir, her şeyin bir usulü, erkânı vardır. Yolu ile yapılmayan iyi şeylerden bazı fayda yerine zarar gelir, zarar gelmese de çirkin olur, gülünç olur.

Elhasıl her şey yerinde, yolunda olmak gerektir.

Selâm için Peygamber Efendimizden aldığımız ders şöyledir:

Biri duruyor, oturuyor; biri de geçip gidiyorsa selâmı o geçip giden kimse verecektir.

Biri yürüyor, biri de bir şeye binmiş gidiyorsa selâmı o binerek giden kimse verecektir. Karşılaşanların biri yaşlı, biri genç ise küçükler büyüklere selâm verecektir. Bir taraftan gelenler çok, bir taraftan gelenler az ise selâmı azlık olanlar verecektir, hep bu tertibe böyle riayet edilecektir.

Şimdi hatıra bir şey gelir. Yaşları hemen hemen bir gibi olan iki kişi karşı karşıya geldiklerinde ne olacak, önce selâmı kim verecek? Bunu ashaptan biri merak edip sordu. Peygamber Efendimiz de “Onların Allah’a en çok yakın, en çok dost olanı önce selâma başlar” buyurdular.

Bunu yanlış anlamamalı. Allah’a kim yakın, kim uzak anlaşılın da ona göre önce selâmı kimin vereceği belli olsun demek değildir. Yâni kibir etmeyerek, kurum etmeyerek ilk önce kim selâm verirse bilmiş olun ki o kimse Allah’a daha yakındır demektir.

Kibirli adam ilk önce selâm vermeğe atılmak şöyle dursun kendisine verilen selâmı bile bazı almağa tenezzül etmez, “O kim oluyor ki bana selâm veriyor” der.

Demek ilk önce selâm veren kimse, kibirlenmeyip, alçak gönüllülük etmiş oluyor, kendini tutamayıp karşıdakine olan muhabbetini daha evvel bildirmeğe atılıyor bu yüzden de mertebesi büyük olup Allah’a daha yakın sayılıyor. Bunun için selâm vermenin sevabı, selâm almanın sevabından çok fazladır, halbuki selâm vermek sünnet, almak farzdır. Farzın sevabı da sünnetin sevabından daha çoktur lâkin bu kaide selâm hakkında yürümüyor, ilk selâm veren kazanıyor. Bunu düşünmeli de öyle selâmı önce o versin, bu versin diye beklememelidir, hemen güzelce selâm verip gönül almaya bakmalıdır.

Lâkin şunu da bilmeli ki daha çok sevap alacağım diye köşe başında durup gelene geçene, münasebetli münasebetsiz cayır cayır selâm vermek de pek gülünç olur.

Müslümanlıkta her şeyin bir usulü erkânı olduğu gibi selâmın da bir yolu yordamı vardır, öyle sevap alacağım diye kendini âleme eğlence etmekte de mana yoktur.

Şunu da bilmiş olun ki selâm alacağı umulan kimseye selâm verilir. Selâmınızı almayacak bir ada-

ma selâm vermek doğru değildir, zorla onu günahkâr etmek de manasızdır, ama selâmı niçin almıyormuş, almalı değil mi? O başka bahis. Sen mademki onun huyunu suyunu biliyorsun, yahut hâlinden, tavrından bir adamın selâm almayacağını seziyorsun öyle ise sevap alacağım diye sakın durup dururken adamı günaha sokma.

Lâkin bir de şu var ki biriyle karşılaştınız, selâm vermek münasebet aldı, tuttunuz selâm verdiniz. Lâkin o adam selâmınızı almadı; ya görmedi yahut her nedense görmemezliğe geldi, olunca ne yapacaksınız? Aldıydı, almadıydı, gördüydü, görmediydi diye iş mi çıkaracaksınız dönüp arkasından bakarak: “Şunu bir adam sandım da selâm verdim, herif hiç aldırmadı ne dersin?” diye ona buna mı anlatacaksınız?

Hayır, hayır, asla böyle münasebetsiz şeyler hatırı- nıza bile gelmeyecek, hiç kızmayacaksınız, hiç o adama düşman olup dış bilemeye kalkmayacaksınız. Merak etmeyin sizin selâmınızı o almadıysa ondan daha çok hayırlısı almıştır. Bunu böyle bilip güzel güzel yolunuza gidin, sevap kazanayım derken ortaya bir dert çıkarmamaya gayret edin.

Şimdi selâm bahsi olurken hatıra askerlerin selâm usulü gelir. Lâkin burada bizim sözümüz askerler için değildir, başıbozuklar içindir. Askerlikçe ne kabul edilmişse kimin kime önce selâm vermesi münasip görülmüşse o öyle yapılır, biz ona karışmayız, bu cihet sakın zihninize ilişmesin.

Şunu da söyleyeyim ki selâm vermekten selâm vermeye fark olduğu gibi selâm almaktan selâm almaya da fark vardır, bazı adam vardır, eli bal satar, suratı da sirke satar, işte böyle olmamalı ağız selâm verirken, selâm alırken yüz de beraber selâm almalı, selâm vermeli, etrafa zehirler saçmamalı.

Asık bir çehre, yıkık bir suratla alman, verilen selâmın ne hayrı olur? Öyle surat etrafındakilere muhabbet saçmaz, dargınlık, düşmanlık saçar. Bunun için Peygamber Efendimiz “Birbirine karşı kaşlarını çatarak, yüzünü ekşiten kimseleri Allah sevmez” Bir başka hadis-i şerifte de “Din kardeşinin yüzüne gülümseyerek tatlı tatlı bakman âdeta bir sadakadır!” buyurmuşlardır.

Sadaka sade dilenciye verilen şey değildir, insan yiyeceğe, içeceğe muhtaç olduğu gibi tatlı dil güler

yüze de muhtaçtır.

Umduğu kimseden güler yüz görmeyen kimse- nin hâli bir kapıdan kovulmuş dilenciği andırır, o da muhtaç, o da muhtaç, birine verilecek sadaka, yiyecek, içecektir, ötekine verilecek sadaka da iltifattır, tatlı dil güler yüzdür. Müslümanlıkta daha bunun gibi nice sadakalar vardır.

Peygamber Efendimiz buyuruyorlar ki “Bir din kardeşinle açık, ferah yerlerde gezmek de sadakadır.” Adamın karnı tok, sırtı pek olur da yine bir çok şeyle- re muhtaç bulunur, bir cana yakın ahabıyla arkadaşı ile gezinip ferahlanmak ister, arkadaşsızlık, ahabsızlık da büyük bir yoksulluktur.

Zaman olur ki hoş bir arkadaşla gezip hava alarak ferahlanmak adama bin ilâcın vermediği şifayı verir. Açık, havalı yerlerde gezinmek bu kadar faydalı oldu- ğu hâlde insan bazı kendi kendine çıkıp gezemez, lâkin sohbeti tatlı, uygun bir arkadaş bulunca seve seve gezinir, işte o arkadaşın sebep olup da onu gez- dirmesi, onu ferahlandırması yok mu, bu da bir nevi sadakadır. Böyle sadakaları da birbirimizden esirge- meyeceğiz. Bunların en ehemmiyetlisi de -dediğim gibi- birbirimize karşı güler yüzdür, hele selâm verir- ken az çok tatlı bir sima çok lâzımdır, böyle olmaz- sa selâmın bir faydası yoktur. Gelelim şimdi selâmın çeşitlerine:

“Esselâmü aleyküm” diyene karşı “Ve aleykümüsselâm” denir. Sade bu kadarla kalmayıp “Ve rahmetullâhi ve berekâtüh” de ilâve etmek daha münasip olur. Selâm kelimesinin başına elif lâm ilâve etmeksizin “Selâmün aleyküm” de denebilir. Selâmlaşmak usulü gitgide çok değişmiştir. “Sabah-ı şerifler hayır olsun, akşam-ı şerifler hayır olsun, vakt-i şerifler hayır olsun, efendim Allah ömür versin” gibi sözlerle de selâm vermek âdet olmuştur. Hiç bir şey söylemeksizin elle işaret ederek, yahut baş açarak selâmlaşmak usulü de çıkmıştır. Selâm için yerine ve adamına göre riayet edilecek usuller konulmuştur.

Eğer biz başımızı alıp mağaralara kapanacak olsak âlemin selâmına, sabahına ehemmiyet vermeyebilir- dik lâkin Müslümanlıkta keşişlik edip öyle mağarala- ra kapanmak yoktur. Biz sade birbirimizle değil, belki bütün milletlerle işine göre karışıp görüşeceğiz, her yüzden yana cihanı anlayıp dinleyeceğiz, ilimce, ma-

rifetçe, sanatça, ticaretçe kimseden geri kalmamanın çaresine bakacağız. Bunun için karışmak, görüşmek şarttır, karışıp görüşmek için de bütün âlemin kabul ettiği nezaket usullerine ister istemez uymak gerektir.

Zamanın icabı, işi o dereceye getirmiştir ki “Selâmün aleyküm” diyenin selâmını almamakta ne gibi zararlar varsa, nasıl gönül kırılıp hatır kalmak muhakkaksa bugünkü usullerle selâm veren kimsenin selâmını almamakta da öyle zararlar vardır, öylece gönül kırılıp hatır kalmak muhakkaktır. Bunun için işin inceliğini düşünerek selâmlaşmayı da adamına göre güzelce yapmak icap eder.

Şimdi gelelim selâmdan sonra el tutuşmak mese- lesine. Bu da selâmdan beklenen faydayı arttıracak bir şeydir. Peygamber Efendimiz buna da çok ehemmiyet verirlerdi. Ashabı kiramla hep el tutuşurlardı. “Ebu- zer” hazretlerine biri sormuş:

“Peygamber Efendimiz sizinle görüştüğü vakit elinizi tutar mıydı?” demiş.

O da:

“Ben her ne vakit Peygamber Efendimizle görüş- tümse daima elimi tutarlardı.” cevabını vermiştir.

Hep Resul Allah Efendimizden örnek alan As- habı kiramın âdeti böyle idi, daima rasgeldikçe el tutuşurlardı, yoldan gelince de birbirinin boynuna sarılırlardı.

Bir hadis-i şerifte “Selâmdan sonra karşıdakinin elini tutup güzelce sıkmak selâmı tam edecek bir şeydir.” buyurulmuştur. Selâmdan asıl maksat gönül almak değil midir? Sade selâmla kalmayıp el ele tu- tuşmak da adamın gönlünü büsbütün hoş edecek bir şeydir. Demek sence o adamın bir kıymeti varmış ki ona ehemmiyet veriyorsun, sade selâmla geçip gitmi- yorsun, işini bırakıyorsun, yolundan kalıyorsun, du- rup el tutuyorsun, demek onu seviyorsun, ondan iğ- renmiyorsun. Ah, bu ne iyi şeydir. Hep insanlar böyle olsalar, birbirini böyle sevseler ne hoş olur.

İşte Peygamber Efendimiz herkesi böyle görmek istiyor, bütün insanların böyle sevişmesini arzu edi- yor, bunun için birbirimize selâm verdiriyor, el ele tutuşturuyor. Lâkin bu kadarla da bırakmıyor, o el- ler birbirini muhabbetle sıkarken el sahiplerinin de öyle put gibi durmalarına razı olmuyor, o sırada tatlı

bir yüzle hâl hatır sorarak hamd ü sena edenlerin ve birbiri için Allah'tan rahmet mağfired dileyenlerin o anda, yâni birbirlerinden ayrılmazdan evvel günahlardan kurtulacaklarını bildiriyor.

El tutuşmanın bir faydası da çok kere aradaki muhabbetin derecesini göstermektir. Bakarsın sana biri bir el verir. Lakin Allah el eylesin, paçavradan, ölü elinden farkı yok, hiç kıvıldamıyor, hiç senin elini muhabbetle sıkıyor, sade öyle tahta gibi duruyor, hem de o kadar iğreti duruyor ki parmaklarını gevşetsen hemen düşüverecek. Artık hiç düşünmeye hacet yok, o adamın seni ne kadar sevdiği meydandadır.

Demek onun el verişi bir muhabbet işi değildir, zoraki bir şeydir, öyle olmasaydı senin eline muhabbetle sarılırdı , can u gönülden gelen bir istekle elini sıkardı, ama her kaidenin yürümediği bazı yerler olur, bir takım sinirli kimseler vardır ki sevsin, sevmesin rasgeldiğinin elini cendere gibi sıkarak adamın parmaklarını birbirine geçirirler, lâkin böyleleri azdır. El tutuşmak muhabbetin hem sebebi hem de güzel bir miyarıdır.

Bazı akli ermeyen kimseler selâmdan sonra böyle el tutuşmayı beğenmezler. El ele toka etmek gâvur işidir diye hoş görmezler. O zavallılar bilmezler ki bunun Arapça adı musafahadır. Peygamber Efendimizin sevdiği, methettiği ve daima yaptığı bir şeydir. Musafaha şaka değil öyle namazın sünnetleri gibi bir sünnettir. Bazı adamlar vardır, ölünceye kadar böyle sünnet-i müekkede olan namazları güzel güzel kırlarlar da selâmlaştıktan sonra birinin elini bir defa bile tutmazlar, halbuki bu da bir sünnet-i müekkededir.

Lâkin sünnettir, sevaptır diye ulu orta rasgeldiğinin eline yapışmakta da mana yoktur. Selâm gibi bunun da bir kararı, bir kıvamı vardır. Söz temsili dar bir sokakta ya bir geçitte biriyle karşılaştınız. Hiç tanışmadığınız hâlde o adam durdu size yol verdi. İşte burası sade bir selâm yeridir. Güzelce bir selâm verip geçersiniz, hatta durup da size yol verdiği için bir de teşekkür edersiniz, lâkin bu kadarla kalmayıp hemen o adamın eline sarılmak doğru değildir. El tutmak için az çok tanışmak ister, yahut tanınmasa bile bir iş için görüşmek, konuşmak gibi sebepler lâzımdır. Öyle sade rasgelmekle bilmediği adamın elini sıkmağa kalkışmamalıdır.

Bir de var ki pekâlâ tanıştığınız birine rasgeldiniz, lâkin adamın elleri çıkınla, pakete dolu, birtakım bir şeyler almış , bir şeyler yüklenmiş, yahut eli yanı boş ama bir acele işi var, eteği tutuşmuş gibi telâşla gidiyor, haydi, gözünüz gözüne ilişti, selâmlaştınız. İşte o kadar kâfidir, varsın adamcağız işine gitsin, onu o hâlde iken durdurup da elini sıkacağım diye yolundan alıkoymak yahut elindeki çıkınları oraya buraya bıraktırmak saygısızlıktır. Müslümanlıkta nezaket vardır, saygısızlık yoktur.

El tutmanın bir şartı da sağ eli uzatmak ve o el de temiz bulunmaktır. Bilirsiniz ki Müslümanlıkta sağ el ile sol elin ayrı ayrı vazifeleri vardır. Sağ elle burun temizlenmez, kirli bir yere, pis bir şeye o el dokundurulmaz, büyük temizlikler hep sol elle yapılır. Sağ el de en iyi şeyler için saklanır. İşte en iyi şeylerden biri de ahbap elidir.

Sen bana elini mi vereceksin, aramızdaki muhabbeti mi artıracaksın? Öyle ise bana öyle bir el ver ki ben onun hep temiz yerlerde kullanıldığını bileyim de o eli seve seve tutayım. O eli elimin içinde tutmaktan zevk duyayım, yoksa bana sol elini verirsen ben onu istemeye istemeye tutarım, bir an evvel şu elimi elinden bir kurtarsam diye bakarım. Zira sol el ne kadar temiz olsa yine şüpheli bir eldir, sevişenler arasında böyle şüpheli şeyler yaraşmaz.

Muhabbet dediğin pek nazik bir şeydir. Her şeyden evvel temizlik ister, ufak bir dikkatsizlik insanı birinden soğutuverir, ölünceye kadar adamın içinden çıkmaz. Bunun için hep sağ el verilmeli hem de o el temiz bulunmalıdır, temiz değilse el tutmaya kalkmamalıdır. Karsındaki sana el vermek isterse affedersiniz elim tozlu yahut ıslak diye özür dilemelisiniz. Sebebin söylemeden el vermeyecek olursanız ayıp olur, sonra karşınızdakinin gönlü kalır.

Bir de vardır ki bazı adamın eli çok terler, daima sırlıklam durur. Böyle olanlar da pek mecbur olmadıkça kimseye el uzatmamalıdır. İcap edince de vakitlice davranıp temiz mendille gizlice elini kurularak öyle el tutuşmalıdırlar, ama diyeceksiniz ki bu uzun iş. Elbette ya ne zannettiniz? Kendini başkalarına sevdirmek, kendini başkalarından soğutmamak kolay değildir. Bunun için dikkat edilecek, riayet edilecek çok şeyler vardır.

Bunların biri de selâmlaştıktan sonra el tutulacağı sırada ellerin çıplak bulunmasıdır, demek eldivenli elimizi başkasına uzatmayacağız, uzatacaksak mutlaka eldiveni çıkarmak lâzımdır. Böyle yapmamak kabalıktır, nezaketsizliktir, karşındakine ehemmiyet vermemezliktir. El dediğin günde elli defa yıkanabilir, lâkin eldiven böyle midir ya? Onun bir takımını yıkanmaya hiç gelmez, bir takımını da yıkansa yıkanır ama âdet olmamıştır, demek eldiven denilen şey yıkanmadan kullanılan bir el kabıdır.

Kendisiyle bin türlü şey tutulan pasaklı bir el kabını başkasının gül gibi eline uzatmak insaniyete, mürüvete yakışır şev değildir, isterse o eldiven yeni olsun, temiz olsun, yine sol el gibi şüphelidir, şüpheli bile olmasa yine nezakete yakışmaz.

İçimden gelen bir muhabbetle uzattığım eli yine muhabbetli bir el karşılamalıdır, halbuki benim seve seve uzattığım ele yünden örülmüş, deriden yapılmış bir kılıf karşı çıkıyor, ama o kılıfın içinde el varmış, var ama arada da neler var, o dostumun elini bir türlü bulamıyorum onun elini muhabbetle sıkıp bir tat duymuyorum. Bu bana o dostumun bir cefası, bir ezası değil midir? İşte bunun için Peygamber Efendimiz buna razı olmuyorlar. Bunu hiç hoş görmüyorlar. Bunun hakkında çok hadisi şerifler vardır.

O zamanda şimdiki gibi eldiven kullanmak âdeti yoktu, lâkin giyindikleri yahut sarınıp büründükleri esvabın içinde kalan eli çıkarmadan öylece esvap altından el tutuşanlar olurdu. Soğuğa sıcağa karşı eldiven vazifesini görmek için pek uzun yapılan kolların içinden de birbirine el verenler bulunurdu. İşte Peygamber Efendimiz bunu beğenmiyorlar, böyle yapmak bir insaniyetsizlik, bir mürüvetsizliktir, diyorlar, bunu dostlara karşı reva görülmeyecek bir cefa sayıyorlar.

Ne güzel, ne kadar haklı bir söz! Ne kadar ehemmiyetli bir nezaket dersi!

Bu ders bize bin üç yüz bu kadar sene evvel verildiği hâlde medeniyet dünyası bunu daha yeni yeni akıl etmeye başlamıştır. El tutuşurken eldiven çıkarmak son zamanlarda moda olmuştur. Böyle incelikleri herkesten evvel bizim yapmamız lâzımdı. Şimdiye kadar yapamadıksa bundan sonra yapmaya çalışalım. Peygamber Efendimizin daha ne güzel terbiye, nezaket, saygı dersleri vardır ki her biri bütün cihana örnek olacak şeylerdir. İnşallah onları da dilim döndüğü kadar söylemeğe gayret ederim, bu seferlik bu kadar kalsın.

AYŞE “PEYGAMBER GÜLÜ”

“Ayşe Anneme”

Minicik dudağımdan dökülen ilk hecemsin
Uykusuz günlerimde en aydınlık gecemsin
Öperim anneciğim mübarek ellerinden
İnsanlığın anası sen her şeyden yücesin
Şefkat kanatlarına imreniyor melekler
Önce sana ulaşır şikayetler dilekler
Asil ayaklarından hasretle öpmek için
Sekiz Cennet hurisi sırada seni bekler
Anne mahzun gözü yaş, anne mağrur bağı taş
Anne dertler ortağı, anne biricik sırdaş
Annesiz var olunmaz, annesiz hayat zindan
Annesiz boyun bükük, annesiz eğiktir baş
Anne hayatı çile, annenin bağı yanık
Herkes uykuda iken bir tek anne uyanık
Sevgi hürmet anneye, binlerce minnet ona
Ya Rab bizi eyleme, anneye asi sanık
Anne sevgi pınarı, anne ninni bülbülü
Onsuz açmaz çiçekler, kokmaz bağlar sümbülü
İncitmeyin anneyi, “Öf” demeyin önünde
Annemin adı Ayşe, Ayşe peygamber gülü

Ali TÜRKARSLAN



KALIRSIN

Geç dünyanın ziynetinden, süsünden,
İnsanların dostluğundan, küsünden,
Debdebesi, tantanası, lüksünden,
Hepsi biter tek başına kalırsın
Bunalırsın hasretlerin narında,
Usanırsın cilvesinden yârın da,
Gider elden varıdatın, varın da,
Döne döne gözyaşına kalırsın.
İmrenirsin yaşlandıkça sağlara,
Gidemezsin bahçelere bağlara
Karlar yağar güvendiğin dağlara,
Nadanların çiğ aşına kalırsın.
Unuturlar tez zamanda adını,
Anmaz olur eşin dostun yâdını,
Unutursun kederini, şâdını, ,
Kabristanın kurt, kuşuna kalırsın.

İbrahim SAĞIR

Bu yıl dördüncüsü düzenlenen Adana'nın ilk, Türkiye'nin de en büyük festivallerinden biri olma özelliğini koruyan Portakal Çiçeği Festivali'ne ilk kez katıldım. Maalesef önceki günlerde gitmek nasip olmadı ama bu güzel etkinliğin son gününe yetiştim. Aman ne güzel bir festival... Herkesin başında taç olmuş çiçekler Adana'nın ezelden güzel kızlarına, hanımlarına bambaşka bir hava kazandırmış. Her biri çiçekler ülkesinden bir peri kızı olmuş adeta... Yaşlı genç, çoluk çocuk herkeste el emeği göz nuru renk renk, model model taçlar, şapkalar... Bayıldım.

Standlar bahar gibi çiçekler açmış. El yapımı bahar taçlarına hayran olmamak elde değil... Bir şarkı dilime dolandı:

“Hani o saçlarına taç yaptığım çiçekler/
Hani o güzel gözlü ceylanların pınarı/
Hani kuşlar, ağaçlar, bin bir renkli çiçekler/
Nasıl yakalamıştık saçlarından baharı...”

Festivalde herkes baharı saçlarından yakalamamış ama sevinçle kucaklamış. Sadece taç, şapka değil; takılar da birbirinden güzel... Yiyecek stantları da muhteşem... Ev yapımı reçeller, turşular, içli köfteler, çiğ köfteler, kısırlar, tatlılar, sıklmalar, börekler, sarmalar Adana'nın becerikli hanımlarının elinin lezzetini taşıyor. Hanımlar evde hazırladıkları tertemiz mis gibi yiyecekleri satarak aile bütçelerine de katkı sağlıyorlar. Adana'ya hareket ve bereket getirdi portakal çiçeği...

Bu festival ruha, kalbe, göze, kulağa, mideye hitap ediyor. Balkan Türklerinin Atatürk Parkındaki fotoğraf sergisi de muhteşemdi. Pamuk şekerler de çocuklara pembe pembe el ediyorlardı sanki... Akordeon çalanlar, gitar çalıp şarkı söyleyenler, dans edenler, davulla zurna eşliğinde oynayanlar... Ne kadar özlemişiz eğlenmeyi... Son günlerde içimizi karartan gündemden birkaç günlüğüne sıyrılmak biz Adanalılara çok iyi geldi.

Bir de dilek ağacı yapmışlar. “Adana için ne dilersiniz?” diye... Ben de “Adana ülkemde ve dünyada birinci olsun.” yazdım. Ağaca astım. Dilek bu, Nasrettin Hoca'nın göle yoğurt çalması gibi... Ya tutarsa!

Portakal Çiçeği Festivali Adana'ya çok yakıştı. İzlenimlerimden yola çıkacak olursam öyle görülmüyor ki bu festival tuttu. Yediden yetmişe bütün Adanalılar Portakal Çiçeği Festivaline büyük bir sevinçle, coşkuyla sahip çıkıyor. Bundan sonra her yıl nisan ayını gurbetteki Adanalılar da dahil olmak üzere hepimiz iple çekeceğiz.



İÇİMDE

Ferhat'ın deldiği sevdalı dağlar,
Mecnun'un düştüğü çöller içimde.
İçimde durmadan bir gönül ağlar;
Gözyaşımla dolan göller içimde...

Aşkı tanıdığım günden beridir,
Zavallı yüreğim yangın yeridir,
Yakılan bir aşkın alın teridir,
Yakan o vicdansız eller içimde...

Aldatmasın sizi sıcak gülüşüm,
Hiç kolay olmadı küle dönüşüm,
Bir sazın gövdesi sanki bu düşüm,
Vurdukça inleyen teller içimde...

İçimde ayrı bir dünya gizlerim,
Dışından görünmez derin izlerim,
Fırat yatağına döndü gözlerim,
Toroslardan inen seller içimde...

Vedat FİDANBOY

ALLAH'IN KULUYUM

Düşünüyorum:

“Ben nerede hata yaptım?” diye.

Neden düşünüyorsam?

Hayat hatalar üzerine kurulmuş.

Hata yapıyor ve farkına varıyorsan:

İnsan oluyorsun.

Hata yapıyorum, farkında oluyorum,

Ve Bütün hatalarıma rağmen, beni

Seven dostlarımı ben de seviyorum.

Ancak, aklımdan hiç çıkaramıyorum,

Neyi mi, çıkaramıyorum?

“Hatasız kul olmazmıs.”

Kâmil AKDOĞAN